N:R 45 (984) TORSDAGEN DEN 9 NOVEMBER 1905 18:DE ÅRG.

ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HEMMET

IDUN

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG.

BERTHA HÜBNER.

FÖRRA HÄLFTEN af 1880-talet var en af den svenska kvinnorörelsens mest lifskraftiga perioder. Det var "Dockhems-" och "Handske-"diskussionernas tid. Då stiftades Fredrika-Bremer-förbundet, med syfte att "främja en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuelt såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende", och att i samarbetet mellan intresserade män och kvinnor på områden som däraf berördes "slå bro mellan idé oeh handling". Då var äfven en kvinnans uppfostringstid par préférence: oupphörligt framhölls nödvändigheten af en utveckling, som gjorde kvinnan mera ägnad att handhafva de rättigheter hon redan ernått och de hon ännu kämpade för. När nu detta kvinnorörelsens stadium ses i sitt sammanhang i utvecklingslinjen, dömes historiskt, så visar det sig att den — liksom det alltid är fallet vid progresser inom en rörelse — ägde en lefvande kraft, en bärande personlighet, som i sin hand koncentrerade tidens sträfvan. Denna personlighet var fru Sophie Adlersparre. Och när en gång kvinnoemancipationen är ett afslutadt kapitel i vårt lands utvecklingshistoria och kan bedömas i sin helhet, skall det, tror jag, visa sig att hennes insats bör ställas i jämbredd med och i vissa afseenden varit mera ingående än till och med Fredrika Bremers.

Ett förståelsens samarbete med männen var en af grundprinciperna för "Esseldes" verksamhet. Men å andra sidan höll hon före, att när det gällde företag, hvilkas beskaffenhet möjliggjorde eller rentaf bäst ägnade sig för kvinnligt arbete öfver hela linjen, så borde dylika företag äfven så ordnas och kvinnorna därigenom fostras för ledande platsers ansvar och kraftutveckling. Det var med denna princip för ögonen fru Adlersparre stiftade föreningen Handarbetets vänner.

Bland denna konstanstalts första artistiska krafter märktes fröken Selma Giöbel. Denna initiativrika konstnärinna bröt sig emellertid snart på egen hand ett verksamhetsfält och grundlade år 1885 tillsammans med fröken Bertha Hübner firman *Svensk Konstslöjdutställning*. Af sin lärare Nerpin vid Tekniska skolan hade fröken Giöbel intresserats för träsnideri. Hon införde nu på sitt program särskildt träslöjden och upptog inom den moderna träskulpturen bl. a. de s. k. nordiska motiven. Affären, som etablerades i "Palmeska huset" vid Kungsträdgården, bjöd på en rikhaltig utställning af träskulptur, mässingsarbeten, järnsmiden, stålarbeten samt väfnader och broderier. Föremålen tillverkades dels å firmans egna atelierer, dels rundtom i landet. Med Handarbetets vänner delar Svensk Konstslöjdutställning äran af att först ha arbetat för afsättning af uteslutande svenska konstslöjdsalster.

År 1895 ombildades firman till bolag med namn "Svensk konstslöjdutställning. S. Giöbel", och hufvudlokalen förlades till Norrmalmstorg. Den höstutställning som i dessa dagar ägt rum uppe hos "Giöbels" utgör således det senaste ledet af en tjuguårig utveckling. Fröken Giöbel afgick ur bolagets tjänst år 1899 och efterträddes af den framstående artisten Alf Wallander. Under hela denna tid har fröken Bertha Hübner fungerat som direktris. Det var med två tomma händer, som termen lyder, som hon och fröken Giöbel igångsatte det storstilade företaget. Och många voro nog de tillfällen, isynnerhet under de första bekymmersamma åren, då det hade blifvit nödvändigt att "kasta yxan i sjön", om inte fröken Hübners stålfjädrade energi, kraftiga ansvarskänsla och personliga ekonomiska uppoffringar räddat situationen. I elfva år bar hon ensam den bördan, tills affären som nämndt fick stöd i ett bärkraftigt bolag. Att "Giöbels" i denna dag är hvad det är och häfdar sin plats i främsta ledet bland Sveriges textilkonstaffärer skyller det främst fröken Hübners omdömesfulla och energiska arbetsinsats.

Fröken Hübner har företagit flere studieresor, till England, Belgien, Frankrike och Tyskland, samt biträdt vid ordnandet af de expositioner, genom hvilka firman deltagit i åtskilliga världsutställningar. Vid den i Paris år 1900, då "Giöbels" erhöll guldmedalj, nämndes fröken Hübner "officier d'Académie" genom le Ministère de l'instruction publique.

Bland andra företag, som fröken Hübner med intresse verkat i, må nämnas Kvinnoklubben, bland hvilkens stiftarinnor hon var och inom hvilken hon flere år fungerade som ordförande. När hösten 1885 åtskilliga vetenskapsmän, bl. a. professor Wallis, lektor Linder, doktor Göthe och Ellen Key, anordnade ett föreläsningsinstitut för kvinnor, blef fröken Hübner institutets föreståndarinna. Inom Internationella kvinnoförbundets svenska afdelning tjänstgjorde hon som sekreterare under den tid fru Ellen Ankarsvärd var dess ordförande, men afgick, när vid dennas död ordförandeskapet lades i andra händer. Sedan ett tiotal år tillbaka är fröken Hübner ledamot af sällskapet Nya Iduns nämnd.

"Åh, vid sådana tillfällen känner man sig ju äga representationsskyldighet för sitt eget kön," yttrade nyligen fröken Hübner, på tal om en situation som i synnerligt hög grad kräft hennes mod och sinnesnärvaro. Hur typiskt är icke detta yttrande för den som varit med inom 1880-talets kvinnorörelse! Det var ju under denna tid det kraf som ideligen ställdes på de unga kvinnorna, att de skulle visa hvad de dugde till och framför allt ådagalägga att de kunde frigöra sig från en del egenskaper, som brukade sammanfattas i den med ringaktning uttalade rubriken "fruntimmersaktighet". Vi veta ju mer än väl, att man härvidlag ibland sköt öfver målet och att äfven en del af kvinnligheten strök med i det förkättrade sällskapet af s. k. kvinnlig svaghet. Men hur jämförelsevis få voro ej dessa typer bredvid dem, som utgingo ur denna skola med en fördjupad och vidgad syn på lifvet, med omdömets klarhet och viljans styrka, kvinnor, som, på hvilken plats de än sedan satts att verka, visat sig vara — karaktärer och som i lifvet omsatt den ansvarskänsla, hvilken först gafs dem som teori. Till dessa under 1880-talet danade kvinnokaraktärer hör Bertha Hübner. Härmed vill jag ingalunda ha sagdt, att hon står främmande inför de olika kraf och nya linjer, som utvecklingen fört med sig — tvärtom. Det är ej ofta man påträffar en sådan bredd i omdömet och en sådan förmåga att afskilja oväsentligheter som den hon besitter.

Just dessa egenskaper göra henne synnerligen ägnad att fylla den direktrisplats hon innehar. "Hennes absoluta frihet från småaktighet, hennes förmåga att lägga en plan i stora, fasta drag och att se allt i dess sammanhang, den fullständiga frånvaron af hvad man kallar "humör" samt hennes i allo nobla karaktär göra, att man här arbetar med en stark trygghetskänsla. Fröken Hübner utöfvar aldrig en ängslig, jäktande bevakning af en massa detaljer, men vi veta, att hon litar på oss, och det är nog för att arbetet skall utföras plikttroget äfven i fråga om detaljer." Ungefär så falla personalens omdömen om den värderade direktrisen. Och när fröken Hübner nyligen drabbades af en allvarlig sjukdom, såg man på de verkligt sorgfyllda ansiktsuttrycken uppe hos "Giöbels", att hon ägde sin personals hängifvenhet och tacksamhet i en grad, som det säkerligen är blott ett fåtal chefer förunnadt att äga dem.

GURLI LINDER.

TVÄNNE VISOR OM ENSAMHET.

Af Fredrik Vetterlund.

I. I GRÅBERGSLAND.

DIN LÅNGA NATT, november, tog slut, och dagen höjde
sitt svårmodsöga sakta, en hvilad sjukling lik,
och åter lågt därnere öfver furubrynet dröjde
himlens ljusgrått stilla tonande musik.

Men denna morgon sällsamt sitt lugn i själen lade.
På vägen där jag vandrade, som blötts af skurens slag,
det var mig som om lifvet själft bakom mig jag hade.
För första gången kände jag dess vinterro i dag.

Min ungdoms granna purpurbild blef fjärran och borta
... men Thules vintersky var kvar, så läkande ljus och mild,
och gaf mig ändtlig lisa, att jag kommit till korta
i mången sträfvan, där min dag var ute och förspilld.

Den glädje, som jag kände nu, var hvilande enslig
mot den jag kännt i lifvets sorl och majdagar blå.
Den var en ton i sinnet blott, en drömbild tunn och spenslig,
var Gråbergslandets egen blick i vinterns stilla grå.

Och sorg som fordom stormat genom vårens hvita häggar,
så dämpadt fjärran hördes ur hjärtats djup ibland,
som från ett doldt piano igenom många väggar,
speladt sorgset själfullt utaf en okänd hand.

Välkommen då, min vinterdag! Snart skymmer det; jag tänder
min lampa, som skall lysa i den mörka bygden ut.
Välkommen, själens ensamhet! Jag vet hvad du sänder.
Den gamla visan *Aldrig mer,* den sjöng du mig till slut.

II. FRÅN ROMS CAMPAGNA.

Campagna, äfven jag din storhet vet
och vet hur dina ödelinjer tiga.
Ej nånsin hör jag vårens lärka stiga
ut öfver din förbrända ensamhet.

Hur borta ifrån allt, du helgedom
för jordgrå spillror, sol och tystnad! Världen
är icke till, en myt från fordom är den.
Blott fjärran stiger som en hägring Rom.

Om en gång allt jag lefvat blir för mig
en saga så, ett dunkelt, fjärran öde,
när alla de jag älskat äro döde
och själfva modershjärtat hvilar sig,

— en okänd eremit med trötta fjät
kanhända vägen hit jag återfinner
och i din julis ljushaf helt försvinner
för alltid, o, Campagnans majestät!

EN INHEMSK MISSION. NÅGRA ORD OM NORRBOTTENS ARBETSSTUGOR FÖR IDUN AF JULIA SVEDELIUS, F. VON HEIJNE.

DET VAR MIDVINTERKYLA här uppe i Norrbotten nyårsafton 1902. Stjärnorna tindrade skarpt och blänkande mot den djupsvarta bakgrunden, och månans bleka skära lyste öfver ett i köldens famntag stelnadt landskap. Rimfrosten låg som ett fjäderbräm öfver de kompakta snömassorna. Det sprakade om hästhofvarna och gnisslade om medarna på släden, som ilade fram genom den låga, mariga skogen, där skaren var så hård, att den öfverallt bar hästen. Mörka, underliga skuggor spände ett nätverk öfver den vida snöytan, och det var tyst, liksom hade hvarje ljud frusit till döds. Endast bjällerklangen hördes.

I slädens höbädd låg en väl ombonad man med sinnet fylldt af glada förhoppningar att lyckas i det ärende, han nu for att uträtta. Väl förutsåg han, att det skulle bli svårt nog att öfvertyga alla, som måste bli öfvertygade, innan verket blef igångsatt, men ändå... Det är ju så underligt i denna värld, att har man Gud på sin sida, så *går* det, om ock människoögon tycka sig se oöfverskådliga hinder. Så ock nu.

Den plan, som skulle realiseras, var att söka anlägga arbetsstugor för barn ute på landsbygden i de mest isolerade lapp- och finnmarkssocknarna, där man kommit underfund med, att förhållandena voro sådana, att barnens utveckling och fostran däraf högeligen missgynnades. Man må döma mildt om den stora okunnighet, som sida vid sida med råhet, stundom sedligt förfall, blottats, då man under denna nödårstid kommit i närmare beröring med det afsides från kyrkbyar, skolor och öfriga kulturhärdar boende folk, som själft ingenting fått lära och följaktligen ingenting kunde lära sina små barn, som likt bleka vattenskott växte upp i en för själ och kropp osund omgifning.

Nu hade människovänner trott sig finna, att upprättandet af arbetsstugor skulle i högst väsentlig mån motarbeta det skadliga inflytande, som hemmen gåfvo. Genom de mångas intresse för saken hade en så pass stor penningsumma insamlats, att erforderliga lokaler kunde hyras, föreståndarinnor aflönas och bortåt 400 barn intagas i dessa hem, där små odugliga fingrar skulle få lära sig att handtera nål och tråd, hyfvel och såg m. m., där ogräs skulle ryckas bort med vis kärlek och god säd utsås.

Här förbigås alla svårigheter man hade att genomkämpa, innan man hunnit så långt, att 8 stycken arbetsstugor kunde öppna sina dörrar för vanlottade små. Ej heller skola de bekymmer och motigheter framdragas, hvilka förekommit under de år, skolorna sedan varit i full verksamhet. Nej, vi vilja mer fästa oss vid den uppmuntran, som kommit dem till del. Ett barmhärtighetsverk, som till största delen uppehålles af allmänkärlek, är ganska pröfvande just för allmänkärleken. Vi känna nog litet hvar, att en ofta upprepad vädjan för samma goda ändamål verkar tröttande för offervilligheten och ändå, — om Norrbottens arbetsstugors skola få fortlefva, då måste man åt dem vinna en allt vidare krets af trofasta vänner.

Visste man ej, att dessa arbetsstugor, dessa kyddshem i ordets djupaste betydelse, verkligen fyllde en välsignad missionsuppgift, då skulle man väl ej så innerligt, som man gör, önska, att de finge vidmakthållas och utvidgas.

Det talades här ofvan om den uppmuntran, som kommit deras verksamhet till del, och då bör först och främst nämnas den frikostiga gåfva af 5,000 kr., som h. m:t konungen skänkte vid sitt 75-årsjubileum, vidare det bidrag af 800 kronor, som insamlats af skolbarn i Göteborg och nu senast för ett par veckor sedan närmare 500 kronor, en öresinsamling af barn i följd af ett upprop i Folkskolans barntidning. Att detta, jämte större och mindre öfriga belopp, verkligen kommer till gagn, därom kan hvar och en vara öfvertygad.

I vårt kära Sverige finnes hos mången ett stort och varmt missionsintresse för såväl den inhemska som den utländska missionen. Som ett bevis därpå vill jag anföra det intresse för arbetsstugornas sak, som visats från ett par fattiga smålandssocknar, hvilka för kort tid sedan sände en mindre summa penningar med orden: "Ett litet bidrag till arbetsstugornas underhåll från Forsheda och Torskinge socknars missionssyföreningar." Måhända kan denna kärleksgåfva frammana andra från de många, flitiga syföreningar, som arbeta i stad och på landet.

*

"Snälla Professorskan!

Jag tycker så mycket om arbetsstugan och det är så roliga arbeten och det är så god mat. Och fröken är så snäll. Vi få göra tåflor och rotborstar och vi lefva bra. Vi få nya kläder också. Det är så många, som vill skrifva, men jag har fått lof att skrifva. Nu hälsar de alla och tackar för arbetsstugan många hälsningar från Sigfrid P."

Så lydde ett bref, som arbetsstugornas goda gynnarinna, den människovänliga professorskan Anna Hierta-Retzius fick mottaga från en liten gosse i Arvidsjaur, och det tolkar i sin enkelhet, hvad barnen känna för dessa hem, som nu sedan vintern 1903 spridt så mycken rik välsignelse öfver många barns tillvaro.

De 8 arbetsstugorna i Norrbotten äro förlagda på vidt skilda orter.

Principen, som följdes vid deras upprättande, var att *bästa* platsen för dem var att söka, där det stod sämst till. I det fattiga Korpilombolo, i det afsides liggande Pello med sin genuint finskspråkiga gränsbefolkning, i Pajala, Tärendö, Arjepluog, Arvidsjaur, Jockmock och Gellivara påträffa vi dem, och har du lust, följ med, så göra vi ett besök vid en af dessa fristäder för att med egna ögon se, att här är ett verk, värdigt vårt varma intresse. Efter en stunds samtal med den snälla och moderliga föreståndarinnan få vi klart för oss, att här finns så mycken nöd att stilla, att vi ej skola glömma dessa hem, om vi möjligen en gång få ett tillfälle att i någon form räcka dem en hjälpsam hand.

Då arbetsstugorna först kommo till stånd häruppe, var ej minsta svårigheten den att lyckas öfvertyga föräldrarne, att det var en vinst för deras barn att bli intagna där. Det finnes ju godt om konservatism i världen, men hvar, om inte i dessa öde trakter, har den ostördt fått rota sig; därför förstår man också, hur svårt det var att lära folket fatta förmånen af att vända sina fingrar till det nyttigt är och ryckas upp ur den liknöjdhetens och slöhetens omgifning, för hvilken generationer varit offer.

SALUS Garanti CACAO ✱ I plomberade påsar à 100 gr. 1/4 & 1/2 kg. Pris 35 öre pr hg. ✱ Obs. noga garantimärket "Sâlus" och blått tvärstreck. ✱ Hultmans Fabriker Malmö. Telefon 661

Föreståndarinnorna kunna berätta, hurusom man i dessa trakter påträffar mödrar, som aldrig sett en fingerborg, och som så vanvårda sina barn, att dessa måste ligga till sängs långa tider under den kalla mörka årstiden i brist på kläder att nödtorftigt skyla sig med. Sådana små stackare och andra på olika sätt vanlottade ha, så långt utrymmet medgifver, fått huld och skydd i arbetsstugorna. Och föräldrarna tigga nu om plats för sina barn där. De flesta barn äro helt inlogerade, andra åter, som bo i närheten, komma endast dit under arbetstiden samt få äta sig mätta, innan de gå därifrån.

Hur innerligt glädjande har det inte varit att se vissnade, infallna barnakinder bli rosiga och runda, skygga blickar frimodiga och slumrande möjligheter framdragna och fruktbärande. Dessa erfarenheter äro gjorda om och om igen, och man kan ej tänka ut den tanken, att man en dag i brist på medel skulle nödgas säga: "Kära barn, vänden åter till edra hem, *detta* hem måste stängas."

Det är en glädje att så här sitta och berätta om denna verksamhets rika välsignelse, ty man vill och vågar tro, att den skall bli hjälpt att fortlefva.

Som synes af fotografierna, sysselsättas barnen med diverse olika arbeten i systematisk följd.

Man har varit mån om att erhålla kompetenta föreståndarinnor, som med ett moderligt kärlekssinne förena verklig insikt såväl i handaslöjder som ock i matlagning och husliga sysslor. Flickorna få turvis hålla till i köket och hjälpa med tillagandet af den enkla maten, som dock är så kraftig vid jämförelse med den föda, som deras fattiga hem erbjuda, ty där förtäres hufvudsakligast kaffe, sur fisk och piimä, det sistnämnda i oerhörda kvantiteter till stor skada för hälsan. Piimä är skummad mjölk, som i stora träbunkar sättes att surna och sedan påfylles då och då, ofta öfver en gammal, allt utom aptitlig bottensats. Denna sura, osmakliga föda är en älsklingsrätt både vinter och sommar i Norrbottens finnmarkssocknar.

Då barnen i arbetsstugorna samlas till sina tre måltider, utvecklas en storartad aptit, och det fastän anrättningarna äro så enkla, att många mer bortskämda barn skulle med en grimas skjuta tallriken ifrån sig. En dag i veckan består middagen t. ex. af sirapssoppa och bröd, en annan åter af potatis, margarin och bröd, en tredje däremot kött och bruna bönor o. s. v. Men hvad som än förekommer, visst är, att idel förväntningsfulla anleten omkransa det långa träbordet, kring hvilket barnen stå, samtidigt läsande: "Välsigna Gud den mat vi få". Bara det att läsa till och från bordet, hur främmande är ej den seden för vildmarkens barn. Om man ock ej vågar hoppas mer än att den lärdomen blir en god vana, så är ju därmed mycket vunnet. Man kan ej neka till att dåliga barndomsvanor ofta grundlägga en dålig fortsättning af lifvet, man kan då våga hoppas motsatsen genom lärandet af goda.

För att bibringa barnen färdighet i diverse handaslöjder har man uppgjort med handtverkare på platsen att meddela undervisning däri. Meningen är ju, att barnen småningom skola vinna sådan arbetsfärdighet på skilda områden, att de lättare kunna förtjäna sitt uppehälle, då de komma ut i lifvet. Redan i arbetsstugan söker man arbeta på förtjänst, och försäljningen ombesörjes delvis af ett i Luleå upprättadt slöjdmagasin, som emottager slöjdalster dels från arbetsstugorna, dels från landsbygden i öfrigt, och är dess förnämsta mission att egga befolkningens arbetsintresse. Man förmedlar ock beställningar från bl. a. Svensk hemslöjd i Stockholm. Man vågar hoppas, att barnen

FRÅN ARBETSSTUGAN I GELLIVARE.

från arbetsstugorna skola, hur än deras framtid gestaltar sig, veta att bättre taga vara på tiden och sin egen arbetskraft, än den okunniga befolkningen hittills i allmänhet mäktat. Förra vintern har en del arbeten för Röda korsets räkning utförts i arbetsstugorna. Utom den väl behöfliga förtjänsten medförde det nog sin nytta för barnen att få arbeta för det fosterland, som just efter lärotiden i arbetsstugorna blir mer verkligt för dem, ty många barn kunna ej, då de komma dit, ens förstå eller tala svenska.

Ur rent fosterländsk synpunkt äga alltså dessa uppfostringsanstalter en betydande kulturell uppgift, ty särskildt i våra dagar höfves

FRÅN ARBETSSTUGAN I GELLIVARE.

det, att hvarje svensk kan säga sitt: "Gud bevare kung och fosterland". Detta gäller ej minst om befolkningen vid vår nordöstra riksgräns.

Snart stundar vinter häruppe, och det blir mörka sollösa dagar öfver Norrbottens vidder. Men det finnes något, som kan lysa upp den mörkaste natt och värma som sol, och det är kärlek, som gifves.

Då Idun varit nog tillmötesgående, att bereda plats för denna skildring af lifvet och sysselsättningarna i en arbetsstuga, vill jag till sist blott tillägga, att gåfvor, i form af pen-

FRÅN ARBETSSUGAN I PAJALA.

Brud- & Bröllops-

sidentyger, i hvitt, svart och kulört, sista nyheter i ouppnådt urval från 90 öre till kr. 13 pr mtr.

Sändes **tull- & portofritt** direkt till privata.

Profver omgående franko.

Schweizer & Co, Luzern S 5, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

ningar, kläder eller matvaror emottagas med den varmaste tacksamhet af sekreteraren i arbetsstugornas centralstyrelse, lektor Carl Svedelius, adress: Luleå. Att hjälpa svenska barn, andligt och lekamligt nödlidande, det är att arbeta för tvänne höga mål; det ena: barnens egen lycka för tid och evighet, och så en ljusare framtid för en mörk landsände af vårt älskade Sverige.

I SISTA STUND. BERÄTTELSE FÖR IDUN AF AMANDA KERFSTEDT.

EN LITEN FLICKA sprang och lekte i trädgården, som på baksidan af huset sluttade ner mot ån. Det var tidigt på våren och fruktträden stodo i blom. I trädgården hördes intet af gatans buller, där var tyst och ensligt, och den lilla hade ingen annan lekkamrat än sköterskan, den gamla Mina, som också skött hennes mor, när hon var liten, och Mina var ung. Om den tiden tröttnade Eva aldrig att höra berättas. När mamma var liten, tänk så underligt! Hade hon också haft en mamma, som hon längtade efter, men som så sällan hade tid?

Men Mina talade också om annat, om Gud och änglarna och himmelen. Det förstod Eva så väl, hon hade godt tillfälle att fundera för sig själf. Hon önskade ofta att få fråga sin mamma om allt det vackra, som hon tänkte på, mamma visste nog mycket mer om de sakerna än Mina, men Eva var blyg för sin mamma. Mamma, som var så fin och vacker, närapå själf som en ängel.

Och det vackra, det förstod sig Eva allra bäst på. Insekter och blommor och gräs, allt som hon kunde omhulda och smeka — men annat var det med en människa. Hon skulle så ofta velat tala och fråga, men det var så svårt att börja. Och pappa, honom som hon älskade så gränslöst, han hade på sista tiden varit så sorgsen, att Eva knappast vågade öppna munnen, när han var inne. Hon mindes nog i alla fall andra tider, kanske det var förra sommaren, när alla varit glada, och hon hade sprungit öfver gräsplanerna från den ena till den andra, ofta jagad af pappa, rakt i famnen på mamma och skrattat och stojat som andra barn.

Det hade varit en lång tung vinter, och småningom, i början helt oförmärkt, hade det krupit öfver hela huset en kylans och dysterhetens stämning, som festernas och förströelsernas glam och glans icke förmådde förjaga.

"Jag är trött på att leka," sade Eva slutligen och slog sig ned på en bänk, "jag vet inte hvad jag skall leka med, och du orkar ju inte springa, Mina."

"Nej, Gud nå's så visst, jag börjar bli stelbent, hvad det lider. Eva behöfde allt en vigare lekkamrat."

"Nej, det bryr jag mig inte om. Jag ville

Lagermans Tvätt-pulver "Tomten"

bara ha en stor hund, och det skall jag be pappa om, när han kommer hem. Ser du det där stora päronträdet, Mina, det är ju alldeles hvitt af blommor, tycker du inte det är vackert — och så stort se'n."

"Jo, det är riktigt ljufveligt att se på," sade Mina andäktigt. "Det är som ett Herrens tempel med höga hvita hvalf, som inte äro gjorda af människohänder, utan af Gud själf."

"Tror du, att Gud bor under det där trädet?" sade Eva.

"Jo, det gör han då alldeles säkert," sade Mina med stark öfvertygelse. "Men nu börjar det bli kyligt. Vårkvällarna ä' inte att leka med. Nu får allt Eva gå in."

Den lilla flickan tog lydigt sköterskans hand, och de gingo tillbaka in i huset.

Eva hade en egen favoritplats därinne i salongen. Bakom en gyllenlädersskärm stod en etagère fylld med småsaker. På nedersta hyllan stod ett solitärspel, och det var framför den Eva brukade slå sig ner på golfvet och leka med marmorkulorna i spelet.

Så gjorde hon också nu. Hon tog den lilla runda brickan i knä och började flytta kulorna, men hur det var, kom hon att tänka på det där trädet, som var likt en kyrka — tänk bara, att ha en kyrka i sin egen trädgård!

Medan hon så satt i sin undanskymda älsklingsvrå, öppnades dörren häftigt. Hon hörde Minas röst, som sade: "frun kommer genast," och därpå tillslöts dörren igen. Men oroliga steg började trampa mattan därinne i rummet fram och tillbaka, fram och tillbaka.

Med den motvilliga instinktens aningsförmåga förstod Eva, hvem den besökande var. Det var den där farbror, som hon inte kunde tåla, och som hon aldrig, aldrig ville kalla för farbror. Hon var så rädd, att han skulle upptäcka henne, att hon knappt vågade andas.

En annan dörr öppnades, ett utrop — passioneradt, dämpadt: "Annie, ändtligen!"

Hon låg i hans armar, och han kysste henne.

"Hvarför har du dröjt?" hviskade hon, "han är ju bortrest. Jag har varit nästan sjuk af ångest hela dagen."

"Du förstår väl, älskade, hur mycket jag haft att ordna. Tror du jag längtat mindre, säg?" Svaret uttalades icke i ord. Det var tyst några ögonblick.

"Ack, Arvid," sade hon slutligen, när han släppte henne, "om du visste, hvilka strider jag genomkämpat dag och natt alla dessa månader. Gösta är ju så bra — men vårt förhållande har på de sista åren blifvit så trivialt — och så kom du — men du skall tro — det är inte lätt — när man har ett barn. — som man kanske aldrig mer får se."

Han gjorde en knappt märkbar rörelse af otålighet, men hon blef rädd. Kanske föresväfvade henne som en blixt den tanken, att efter åtta år det skulle kännas trivialt på nytt. Måhända vägde i det ögonblicket vågskålen mot att draga sig tillbaka. Men efter alla försäkringar, hela planen var ju uppgjord — han, den älskade, väntade ju på henne, litade på henne, så att han trotsade skandalen, offrade sin ställning, nej, hon kunde icke svika.

"Jag kan inte stanna, minuterna äro räknade," sade han brådskande. "Klockan elfva är vagnen här. Du kör direkt ner till halftolf-tåget, där möter jag dig, och sedan, sedan, Annie — —"

Hon låg på nytt i hans armar, skälfvande, rädd både för det förflutna och det kommande. O, han var ju hennes mans vän. Han hade svikit vänskapen, fanns det någon garanti för, att han icke också kunde svika kärleken? På en gång kände hon sig främmande i hans armar. Men hon vågade icke uttala någon mer farhåga, och de skildes.

Hon gick tillbaka in i sängkammaren och började på ett frånvarande sätt att lägga ned några småsaker i den färdigpackade kofferten. Åt Mina, den enda hon meddelat något om sin resa, hade hon sagt, att hon skulle fara och möta sin man.

Under tiden hade Mina kommit in i salongen och funnit Eva liggande på mattan våldsamt snyftande. Marmorkulorna hade rullat ur hennes knä och lågo spridda rundt omkring henne.

"Hvad gråter Eva för?" sade Mina. "Var nu glad, för nu far mamma och hämtar hem pappa, och så får Eva roligt. Kom nu med och tag god natt af mamma, det är tid på att Eva får komma i säng."

Modern slöt henne i sina armar, länge och tyst, men hon måste behärska sig. Mina stod ju i dörren. Men med ens kom tryggheten i det lugna hemmets vanor öfver henne. Där kom ett tvifvel på kärleken. Var det säkert, att den nya kärleken skulle bibehålla sin bouquet bättre än den första? Och för första gången började hon undra, om hon själf vårdat dess ömtåliga blomma. Hade hon, ung och nöjeslysten, omhuldat den med dessa tusen små omsorger, hvaruti den som älskar är så uppfinningsrik? Dessa tankar foro hastigt igenom henne, liksom de många små drag af tillgifvenhet från mannens sida, hvilka de sista dagarna oupphörligt dykt upp för hennes minne och plågat henne. Minne —! Hon fick icke längre ha några minnen. De måste begrafvas i mörkret och tystnaden. Allt hvad hon hade att minnas måste ju såra honom, den nye. Hon sköt undan alltsammans med ett kraftigt beslut. Kärleken, lidelsen och friheten vinkade. Nu var det för sent att tveka. Tärningen var kastad, hon tog en bok och försökte läsa. Tiden var inne att taga steget. Vagnen rasslade mot stenläggningen och stannade. Hon började mekaniskt kläda sig.

En blick ännu på detta lilla barn, som hon i den sista slitningens förfärliga ögonblick med tydlig klarhet fann, att hon aldrig lärt sig förstå. Det var henne där i tamburen som en dödens stund, då lifvet med alla dess försummade plikter träder fram med hotande allvar. Hon öppnade barnkammardörren och lutade sig öfver sängen. Den var tom.

Hon kväfde ett rop: hvar var Eva? Hon sprang ut i farstun för att ropa på Mina. Dörren ut stod öppen, nattluften strömmade in, frisk och kall. Hon sprang ut på trappan. Grinden till trädgården stod också öppen och nerifrån stora gången hörde hon ett knackande ljud. Hon skyndade ner, och där längs framme under det stora päronträdet såg hon en hvit liten skepnad. Det var Eva, barfotad och i sitt långa nattlinne. Hon gick sakta fram för att icke skrämma henne, och då hon kom närmare, hörde hon den lilla flickans ifriga röst: "Gode Gud, låt hästarna vända om, låt, låt, låt hästarna vända om."

"Eva," sade modern med sakta röst. Flickan vände sig om och kastade sig med ett rop i moderns famn. Hon gömde hennes kalla och skakande lilla kropp i sin stora reskappa, bar henne in och satte sig vid sängen med henne fortfarande i sin famn.

"Säg alltsammans för mamma," sade hon.

"Jag vaknade," sade Eva stötvis och höll modern fast om halsen, "när vagnen kom, och Mina sade att päronträdet var en kyrka, och att Gud bodde där, och jag kunde inte låta mamma resa — — och så gick jag ut."

"Men hvad var det som knackade?"

"Det var jag — jag tog en sten och knackade på trädet — — för jag ville, att Gud skulle höra ett litet buller och förstå, att det var så brådtom och — och att jag ville tala med honom strax."

Modern ringde.

"Mina, gå ut och säg till kusken att vända. Jag kommer inte med."

"Aldrig?" sade Eva och tryckte sig intill henne.

"Nej, aldrig," sade modern.

EN SÄLLSAM BOK. FÖR IDUN AF MATHILDA ROOS.

JA, I SANNING en sällsam bok, en bok full af inkonsekvenser, af motsägelser, af paradoxer — ja, egentligen blott en enda stor *contradictio in adjecto*. Och på samma gång en bok, lika obevekligt logisk i sin utveckling som lifvet själft. Två stämmor, som lidelsefullt motsäga hvarandra, en som ropar: njut — älska — lef — lef ut allt hvad som finnes inom dig, fyll din lifsbägare till randen, gör det utan skuldmedvetande, ty det finnes ingenting sådant som synd och skuld, den enda skuld som förtjänar det namnet, är att låta någon af ditt väsens njutningsmöjligheter gå förlorad; en annan som, dof af ångest, samlar en hel lefnads syndaelände i den sublimt trotsiga bönen: "lär ej människorna att bedja förlåt oss våra skulder, utan: "straffa oss för våra synder." En författare, som berömmer sig af att vara en utöfvare par préférence af teorien "l'art pour l'art", som hatar allt hvad moral och tendens heter, och som ändå predikar så skakande och fruktansvärdt, som endast lifvet själft kan predika.

Jag antar att alla känna till den saga, som *Oscar Wilde* tecknat i "Dorian Grays porträtt": den tjusande ynglingen som, bräddad med njutningslystnad, med nyfikenhet på lifvet, med glödande romantik, men trots allt, ren och obefläckad, utsättes för ett ödeläggande inflytande, först af en tillbedjande, smickrande vän, som lär honom att älska sin egen skönhet, så af en djäfvul, som tänder njutningsflamman i hans blod, som med infernaliskt skarpsinne lär honom att förstå sitt inre, att känna sina hemligaste begär och det berättigade i deras tillfredsställande, lär honom att sanning och dygd äro nonsens och tillvarons yttersta mening blott njutning genom skönhet — ända tills han, den en gång rene ynglingen sjunker ned i en afgrund af smuts och skam för att hejdas i sin vilda jakt, först då döden vrider mordvapnet ur hans hand och riktar det mot hans eget hjärta.

Aldrig ha synden — njutningslifvet — och dess följder blifvit framställda på ett mera fasansfullt gripande sätt. Man ser, hur dess "spetälska fräter" och förstör — icke blott därför att författaren, sin brist på konsekvens trogen, själf *säger* det, utan ännu mycket mera därför att han *visar* det; man hör bruset af de ödeläggande lidelsernas flamma; med en makt, som kommer en att hissna, drifves syndaren från begär till begär, hungrigare och hungrigare, omåttlig i sin lystnad efter njutning, sensationer, synd, och på samma gång i ångest skriande efter sin "rosenhvita" barndoms renhet, piskas den olycklige af sina lössläppta lidelser, som de fördömde i Dantes Inferno. Det är det egendomliga med denna sinnlighetens bok, att där icke finnes en enda förföriskt skrifven scen; den enda kärlekshistorien, som är inflätad i berättelsen — för öfrigt den svagast tecknade episoden i hela boken — är fullkomligt ny. Allt det öfriga verkar på sinnet, som om man tagit stämningen från ett tukthus, ett dårhus, ett sjukhus och en parfymmättad, guldglänsande salong och blandat dem väl tillsammans.

En af Mozarts biografer berättar om en ung man, att när han första gången hörde de underbara domsackord, som föregå Don Juans hädelse framför guvernörens staty, blef han

Ett stort nöje är en god kopp thé. Om ni önskar att alltid erhålla ett fint thé, garanteradt absolut äkta, rekvirera HORNIMAN'S "BOUDOIR THE".

sjuk af sinnesrörelse, så mäktigt verkade de på honom. Något sådant erfar man vid läsningen af "Dorian Grays porträtt" — man blir sjuk, hjärtesjuk af sorg och medlidande. På bokens omslag läses i en anmälan följande passus: "det är en bok som skall *roa* den intelligente och förarga — den dumma." Jag skulle vilja säga tvärtom: *roa* den dumma, den andefattiga, den hjärtlösa — hvilka tre begrepp äro synonyma. Jag är tyvärr alldeles säker på, att en hel del "dumt" folk blott äro "roade" af att läsa "Dorian Grays porträtt". Nero var också "road" af att se Roms brand och de lefvande facklorna vid sina fester — en människa med hjärta och fantasi, d. v. s. en intelligent människa, skulle rysa och bäfva därför. Visserligen säger Wilde själf, att dylika sensationer äro höjden af "nöje"; genom sina språkrör lord Henry och dennes lärjunge Dorian Gray analyserar han njutningen just såsom den högsta möjliga stegring af alla lifsförnimmelser inom oss, men den tänkande och kännande läsaren tror mera på hans analys, då han, stick i stäf mot sina föregående teorier, synar den fullkomnade njutningens hemska följder i alla dess sömmar.

Jag vet mig sällan ha läst en bok, af hvilken jag *lärt* så mycket som af "Dorian Grays porträtt". Ty det egendomliga är, att det ligger någon sanning i nästan alla dess motsägelser. Lord Henrys ohyggliga paradoxer gömma fruktansvärdt djupsinniga psykologiska iakttagelser: människohjärtats förställning och småsinthet, blodets lidelser, själens hemliga begär, som man knappast vågar erkänna för sig själf. Han glömmer blott ett: att bredvid djuret i människan ligger gudstanken, det beror endast på i hvilkens våld vi ge oss. Men hvad lord Henry glömde, det glömde ej Dorian Gray själf; i ett fasans ögonblick, då man tycker att alla helvetets flammor slå emot honom, ropar han i vild ångest; "vi bära alla himmel och helvete inom oss." Just i den stund, då han väljer helvetet, är han medveten om att det dock finns en himmel, fast han afstängt vägen därtill . . .

"Dorian Grays porträtt" är en bok som lär oss, icke att farlseiskt tacka Gud för att vi äro bättre än andra, utan att *döma* oss själfva. Ty den visar oss människohjärtats förfärande mörka djup och därmed äfven vårt eget. Hvem kan ej i sitt lif minnas tiden, då njutningslystnaden, lifsbegäret brände liksom hos den unge man, som en gång med ungdomligt ren blick skådade ut i detta gåtfulla under, som kallas människolifvet? Hvem har ej någon gång hört bruset af hans lidelser — om inte annat så i fantasiens slingrande irrgångar? Och hvem vågar säga: om frestelserna varit så öfverväldigande, om allt så liksom sammansvurit sig att locka och förföra, som fallet var med Oscar Wilde, sådan han tecknat sig själf i Dorian Gray: nedärfda lidelser, en bedårande skönhet, en vek, skälfvande fantasi, där det orena inflytandet lika lätt satt märken, som en smutsig sko nedfläckar snöns yta — hvem vågar säga, att *han* skulle ha gått segrande ur profvet? Och hvem vet, hvad Dorian Gray under andra inflytanden kunde ha blifvit? Om denne yngling i sitt lifs morgonväkt icke sammanträffat med en djäfvul, och, som författaren säger, hans själ icke "förgiftats af en bok", som denne djäfvul sände honom, om han i stället mött Mästaren från Nazareth, om i hans af lifsbegär sjudande själ inkastats en gudomlig eld — ja, då hade för visso den "himmel", som han vid helvetets rand kände inom sig, vunnit hans själ, han hade kanske blifvit en Franciskus, en glödande troshjälte, en svärmiskt hängifven lärjunge i stället för det afskum af människa han nu vardt. I själar sådana som hans beröra ytterligheterna hvar andra; för den, hos hvilken lifsbegärets vågor gå så svallande höga, så utöfver allt vanligt mått, som hos Oscar Wilde eller Dorian Gray, hvilka ju äro samma personer, för honom är vägen till himmelen kanske lika gen som till helvetet. Det beror blott på hvem som leder de stormande vågorna och hvarthän de föras; de kunna likaväl drifvas ut öfver blommande, fruktbara nejder som ned i svarta bråddjup.

Och hvem vet, kanske den himmel, som Oscar Wilde midt i sin förnedring dock bekände sig tro på, en gång skall öppna sina portar äfven för honom — kanske han till sist, luttrad af lidandet, krossad i sitt öfvermod, i ödmjukhet, i försoningens tecken, slutligen skall återfinna sin "rosenhvita barndoms oskuld", efter hvilken han, nedsjunken i sina skriande synder, så vildt längtade?

Man har rätt att tro det, sedan man läst Wildes sista bok: *De profundis*. Denna bok hör tillsammans med Dorian Gray, egentligen bör man läsa den först och romanen sedan. Då tycker man, att Wilde i Dorian Gray är profet gent emot sig själf. Ropet: "lär ej människorna att säga: förlåt oss våra synder, utan: straffa oss för dem!" blir sublimt i sin förfärliga tragik, då man vet, att det för Wilde bokstafligen uppfylldes. Och *att* det uppfylldes bevisar, att det ej var ett ord utan mening, ty endast de böner, som under sitt stormande öfverord gömma, om blott en gnista af sanning, ha kraft att lefva slg fram till verklighet, att slå rot i vårt väsendes djup, knyta knopp och växa upp i lifvets dager.

(Slut i nästa nr.)

KVINNORNAS ANDELSFÖRENING SVENSKA HEM.

DEN KOOPERATIVA rörelsen, sedan länge verksam och välsignelsebringande i de stora europeiska länderna, har hos oss hittills ej vunnit terräng annat än i några enstaka fall.

För cirka ett år sedan togs frågan emellertid upp till diskussion, och det var från kvinnornas läger initiativet utgick, i det den kända pedagogen fröken Anna Whitlock sammankallade ett tjugutal socialt intresserade damer och framlade för dem ett förslag till »Kvinnornas andelsförening svenska hem», som rönte varm tillslutning och genast föranledde bildandet af en kommitté för upprättande af stadgeförslag. Sedan detta gjorts och förslaget antagits, bildades föreningen.

Fröken Amalia Fahlstedt, som jämväl är en af de för saken lifligt intresserade, skref i ett af Iduns majnummer innevarande år en uppsats: »Kvinnorna och den kooperativa rörelsen», hvari skildrades rörelsens innebörd och utvecklingsgång i de stora kulturländerna och tillika redogjordes för de mått och steg, man här börjat taga till sakens främjande.

Härom dagen samlades å Arbetarföreningens lokal ett par hundra kvinnliga andelsägare till ett ordinarie möte, hvarvid föredrogs interimstyrelsens berättelse för den tid, som förflutit sedan föreningen startades.

Af berättelsen framgår bl. a., att interimsstyrelsen bestått af följande personer: fru E. Boheman, ordf., fröken A. Whitlock, vice ordf., fröken I. Almén, kassaförvaltare, fröken A. Bergstrand, sekreterare, samt fruarna E. Andelius, A. Glasell Andersson och M. Wessel. Föreningen inregistrerades den 20 maj innevarande år som förening utan personlig ansvarighet. Till föreståndarinna har antagits fru Anna Nyberg, född Lärka, hvilken har en vidsträckt erfarenhet inom här ifrågavarande område. Antalet medlemmar var den 28 oktober 508, de tecknade andelarna 1,291 och det tecknade andelsbeloppet 25,820 kr.

Föreningens butiker öppnas i dessa dagar i Jakobsbergsgatan 6.

Interimsstyrelsen har hört sig för angående inträde i och handelsförbindelser med den stora engelska partihandelsföreningen, och har styrelsen försäkrat sig om att föreningen både får ingå som medlem i och utan medlemsskap handla med nämnda engelska association.

I berättelsen omtalas vidare den bojkott, som af Stockholms specerihandelsförening igångsatts mot andelsföreningen Svenska hem, och anser styrelsen att denna bojkott i själfva verket innebär en berömmelse för föreningen, en berömmelse, som ej kommit någon annan kooperativ sammanslutning här i staden till del. Trots specerihandlarnes bojkott hade interimsstyrelsen lyckats försäkra sig om fullt kompetenta leverantörer och prima varor på fullt lojalt sätt. Bojkotten kommer endast att föranleda, att Svenska hem möjligen kommer att tidigare och i större utsträckning än ämnadt var vända sig med sina inköp till utlandet, från hvilket man redan nu kommer att taga en stor del varor, särskildt engelska. I alla länder, där den kooperativa rörelsen vunnit insteg, har den i början haft att kämpa med motstånd och bojkott från handlandenas sida, men resultatet har alltid blifvit fullständig seger för kooperationen. Ehuru ställningen för Svenska hem genom den nämnda bojkotten blifvit försvårad, så vore dock interimsstyrelsen öfvertygad, att den fram tidstanke, som kooperationen innebär, skulle slå igenom äfven här och kvinnornas andelsförening segra i denna strid, som vore så betydelsefull för hemmen, och för ådagaläggande af kvinnornas duglighet och företagsamhet.

Ett par mindre stadgeändringar företogos härefter på förslag af interimstyrelsen — bl. a. beslöts fastslående af principen om att endast medlemmar få köpa i föreningens affär.

Vidare beslöts, att kunder boende utom Stockholm skulle betala sina varor på så sätt, att en summa efter behag deponerades i affären på förhand, hvarå afdrag göres allteftet som varor expedierades. Till förmån för de mindre bemedlade bland kunderna beslöts att de fastställda varuprisen skola tillämpas genomgående och likformigt äfven för de minsta partier. Två böcker skola tillhandahållas i affären, hvari kunderna få anteckna dels för föreningen gagnande förslag i ena eller andra riktningen, dels anmärkningar mot eventuella missförhållanden. Först sedan minst 2 kr. inbetalats å andel, må föreningsmedlem göra inköp i affären. Denna innehåller dels en speceriaffär, som tillhandahåller alla slag af specerier, som förekomma i större butiker inom denna bransch med undantag af alkoholhaltiga drycker samt fotogén, dels en viktualieaffär, ungefär så sorterad som mindre butiker i branschen.

Vid företagna val utsågs den afgående interimsstyrelsen till ordinarie styrelse. Äfven interimsstyrelsens suppleanter fröken K. Hesselgren och fru A. von Zweigbergk utsågos till ordinarie styrelsesuppleanter. Revisorer blefvo fru Fredrique Thomasson och fröken Signe Bergman samt revisorssuppleanter fröknarna Helena Petre och Sigrid Åbergsson.

PÅ AXEL HERMAN HÄGGS SJUTTIOÅRSDAG.

SJUTTIO ÅR fyller den 10 dennes en af den svenska konstnärskårens mest bekanta och sympatiska personligheter, vår i England bosatte etsare Axel Herman Hägg.

Ännu för några få dagar sedan vistades han i Stockholm under sitt sedvanliga årsbesök i i hemlandet, och säkerligen kunde ingen af dem, som då hade nöjet träffa honom, ana att den kraftige, liflige och raske mannen gick så nära sitt ärevördiga sjuttiotal — men så är det likväl! Axel Herman Hägg föddes nämligen den 10 november 1835 på släktens gamla fädernegård Katthamra, belägen vid den lilla gotländska kustorten Katthammarsvik, en gård som han själf innehar och som han under årens lopp gjort till en förtjusande konstnärsbostad.

Hägg visade tidigt ypperliga anlag för teckning och målning, och hans första läromästare i dessa konster var den ännu af våra yngre gutegenerationer välbekante Gotlandsvännen P. A. Säve.

I likhet med sin fyra år yngre bror, amiral Jacques Hägg, omfattade han dock isynnerhet allt som rörde fartyg och "sjösaker" med ett särskildt intresse, och han sändes på grund häraf redan 1850 till skeppsbyggeriinstitutet i Karlskrona, där han vistades till 1856, då han erhöll anställning vid ett större skeppsvarf i närheten af Glasgow i Skottland. Under sin vistelse därstädes gjorde han bekantskap med åtskilliga begåfvade yngre arkitekter, hvilkas arbeten lockade hans håg från skeppsbyggeriet till arkitekturen. Så drog han till London, där han på allvar började studera denna konstart och där han samtidigt lyckades utbilda sig till en synnerligen duktig akvarellmålare.

Under flere år innehade Hägg i London och annorstädes maktpåliggande anställningar på olika arkitektkontor och gjorde under tiden en del studieresor på kontinenten, hvarifrån han hemförde ett rikt skizzmateriel.

Först under förra hälften af 1870-talet började Hägg med god framgång att försöka sig på etsningskonsten. Hans första plåtar voro helt små, såsom "Linlithgow Castle" och "Canale Grande i Venedig" m. fl. Samtliga ådagalade dock, att Hägg i och med upptagandet af etsningskonsten slagit in på en väg, som borde leda honom till ära och ryktbarhet. En efter dessa smärre arbeten följande större plåt, "The vesperbell", gjorde honom äfven mycket riktigt känd och allmänt värderad som en förträfflig arkitekturetsare, och hans rykte som sådan har sedan dess alltjämt stegrats. Att han nu länge varit och fortfarande är samtidens störste mästare på detta svåra och kunskapsfordrande område, torde väl ej af någon verklig konstkännare på allvar kunna bestridas.

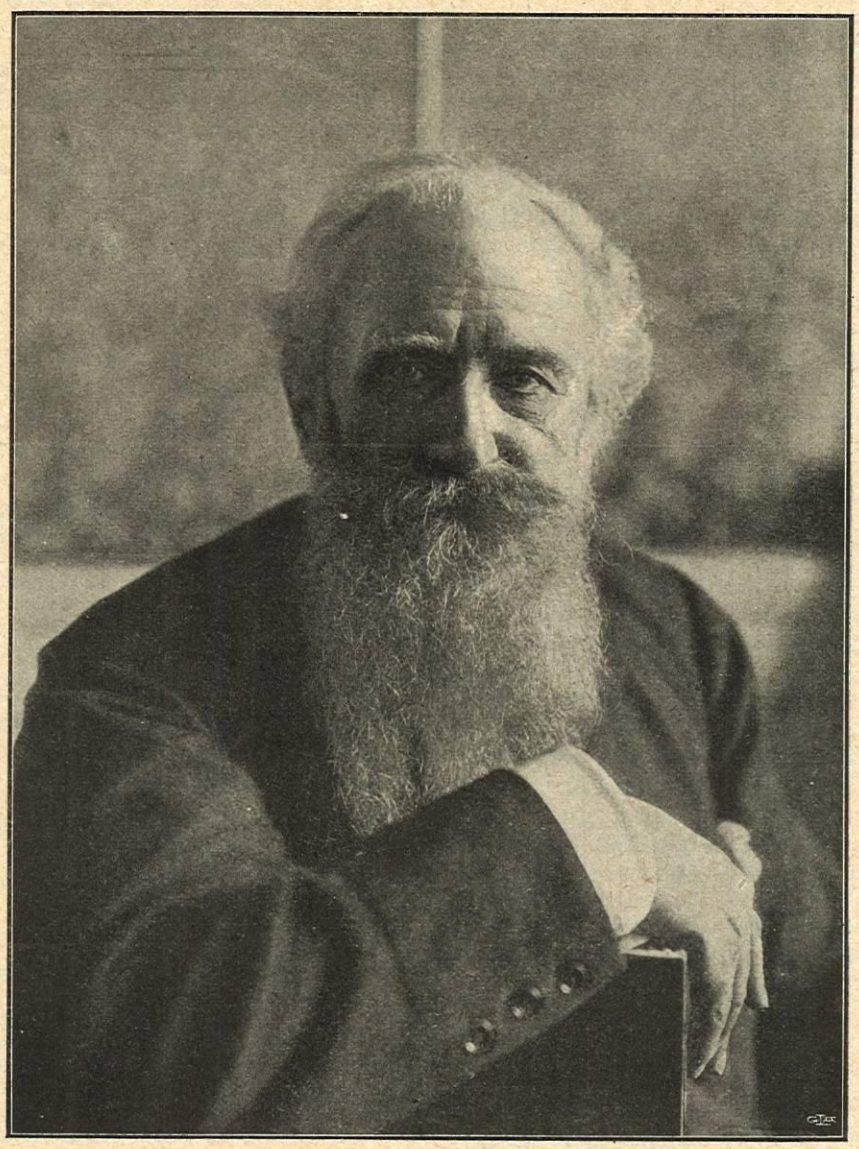

AXEL HERMAN HÄGG, SOM DEN 10 DENNES FYLLER 70 ÅR. EFTER ETT FÖR IDUN NYTAGET PORTRÄTT AF A. BLOMBERG.

KATTHAMRA. EFTER EN PENNTECKNING AF A. H. HÄGG.

Hägg har varit mycket produktiv — hans plåtar kunna räknas i hundratal — men alla hans arbeten äro utan undantag utförda med samma innerliga kärlek till de ämnen han behandlat, med samma öfvertygande konstnärliga kraft och säkerhet och med samma kunskapsrika omsorg. Hägg har tydligen, i motsats till åtskilliga af våra moderna etsare, alltid haft klart för sig, att ett verkligt godt arbete icke kan åstadkommas utan tålamod, insikt och möda. Häggs etsningar finnas äfven för närvarande öfver hela världen, och välförtjänta, många och stora äro de hedrande utmärkelser, som kommit deras mästare till del.

Att här uppräkna den långa raden af lysande och präktiga blad, som Hägg under sin tillryggalagda etsarebana hunnit utföra, är väl knappast bahöfligt. Jag vill endast säga, att det väl numera näppeligen torde finnas en "etsvärd" katedral i hela Europa, som icke Hägg med sin flitiga radérnål återgifvit.

Måtte det emellertid förunnas honom att ännu i många år verka inom sin konst, och låtom oss hoppas, att han ännu alltjämt skall finna värdiga motiv till nya präktiga bilder.

*

Få svenskar äro så gamla "engelsmän" som Hägg — han har nu haft sin varelse på Albions ö i femtio år och har där ock funnit en trogen lifsledsagarinna — men ändock äro förvisso de svenskar lätt räknade, som kunna sägas vara mer svenska än han. Han trifs i England och älskar England, men han hör dock främst af allt hemma i Sverige — och särskildt på sin härliga fäderneö, Gotland, där han, åtminstone de senaste två decennierna, årligen vistas ett par månader.

Ända till år 1888 bodde Hägg i London, där hans gästfria hus alltjämt stod öppet för hvarje landsman och hans börs för hvarje behöfvande. Och många, många äro visserligen de svenskar och äfven norrmän, som haft Hägg att tacka "for a timely help" i den stora världsstaden vid Themsen.

I sitt äktenskap äger Hägg tvänne söner, af hvilka den ene nu är kapten i engelska armén, den andre praktiserande läkare i London.

I slutet på 1880-talet uppförde Hägg efter egna ritningar en präktig villa, Grayshurst, i det för sin naturskönhet vidt beryktade Haslemere i Surrey, några mil från Portsmouth, och i detta sitt magnifika och på konstskatter rika hem njuter nu den duktige och lefnadsfriske sjuttioåringen — under fortsatt arbete likväl — sin ålders *otium cum dignitate.*

Hägg etsar icke allenast i koppar, han inetsar i hvarje människa, som haft lyckan att någon gång träffa honom, ett oförgängligt minne, som i kraftiga och nobla linier talar om "a Gentleman from spur to feather."

AXEL TALLBERG.

GRAYSHURST. EFTER EN ETSNING AF A. H. HÄGG.

Iduns stora litterära pristäfling.

Ett enastående resultat.

Ett nytt författarenamn af högsta rang.

Åtta tusen (8,000) kronor utdelas i pris.

Flere af våra främsta författare ha deltagit.

SOM VÅRA LÄSARE väl erinra sig, utlyste ***IDUN*** i oktober månad år 1904 en litterär pristäfling mellan längre svenska originalberättelser för vårt romanbibliotek och utfäste därvid ett pris åt den blifvande segraren på icke mindre än *femtusen (5,000) kr.* Uppmuntrade af den konstnärliga framgång, som nästan blifvit till tradition för Iduns litterära täflingar, hoppades vi, att det betydande priset skulle framkalla medverkan från de yppersta krafter, som vårt land kunde hysa på det skönlitterära området. Då vi nu stå vid målet och gå att meddela utgången af den afslutade täflingen, ha vi också den stora glädjen att först som sist kunna fastslå, att resultatet till och med

ÖFVERTRÄFFAR ALLA FÖRVÄNTNINGAR

och att ännu en gång genom en af Iduns täflingar vår svenska vitterhet kommer att riktas med

EN NY, ORIGINELL OCH BETYDANDE KRAFT.

Vid täflingstidens utgång den 1 juni detta år hade sammanlagdt 29 manuskript ingått till redaktionen. Under de sedan följande sommar- och höstmånaderna har hvarje tillgänglig stund ägnats åt de omfattande skrifternas genomläsning, granskning och bedömande, och har redaktionen därunder vid det slutliga afgörandet haft förmånen af den kände litteraturkritikern D:R SVEN SÖDERMANS biträde.

En synnerlig tillfredsställelse har därvid beredts oss genom att ***utan tvekan*** kunna tillerkänna

DET UTFÄSTA PRISET FEM TUSEN (5,000) KRONOR, HELT OCH ODELADT

åt ett verk, som genom sitt ämnes nationella art och betydande kulturhistoriska intresse, sin fantasikrafts öfversvallande rikedom, kompositionens stolta resning och stilens kärfva originalitet intager en obestridlig särplats bland de många verkligt goda arbeten, som framgått ur pristäflingen. Detta arbete bär titeln

DEN STORA VREDEN

NORDSVENSKA ÖDEN. UR HÄFD OCH SÄGEN

och befanns vid namnsedelns brytande författaren vara herr

OLOF HÖGBERG

— alltså ett inom vår vitterhet *hittills obekant namn* Att det inom kort skall ställas vid sidan af dess allra främsta, därom äro vi fast öfvertygade. Detta arbete, om hvars ämneskrets vårt förestående julnummer skall bringa en del närmare upplysningar, kommer att inleda den nya årgången af Iduns Romanbibliotek, och några meddelanden om författaren jämte hans porträtt skola inflyta i Iduns första nummer för det kommande året.

Förutom detta enastående verk, angående hvilket vi hänvisa till vidstående utdrag ur ett bref till redaktionen från d:r Sven Söderman, besitta emellertid — glädjande att nämna — flere andra af de insända arbetena framstående förtjänster, och särskildt tvänne af dem ha synts oss äga *så utmärkta egenskaper* att Iduns redaktion funnit sig föranlåten att för deras räkning uppställa

TVÄNNE EXTRA PRIS, HVARTDERA Å ETT TUSEN FEM HUNDRA (1,500) KR.

Det ena af dessa pris har tillerkänts

MAJ

EN FAMILJEHISTORIA AF

MATHILDA ROOS

medan det andra tilldelats romanen

HÖGVALLA

KONSTNÄRS- OCH FAMILJEROMAN AF

HELENA NYBLOM.

Vid namnsedlarnes brytning visade det sig alltså, att bakom dessa förträffliga människoskildringar stodo tvänne redan ryktbara författarinnor, af hvilka fru Helena Nyblom dock nu *för första gången* framträder med ett verk i romanens mera utarbetade form, därmed fogande ett plus af debutens pikanteri till det intresse, som med rätta tillkommer hvarje nytt arbete från hennes hand.

Det sällsynt rika utbyte, som denna litterära täfling lämnat, inskränker sig likväl icke ens till dessa trenne prisbelönade verk. Icke mindre än

YTTERLIGARE FEM AF DE TÄFLANDE ARBETENA

ha nämligen synts oss besitta så framstående egenskaper, att vi önska begagna oss af vår förbehållna rätt att efter särskild öfverenskommelse med författarne eventuellt inlösa dem. Dessa fem arbeten äro:

SOPHIE OTTOSDOTTER; MIKAL, ISRAELS KONUNGADOTTER; ELSIE VON THAROW; KÄNSLOMÄNNISKOR; FABIAN WENDTS HUSTRU.

Och anhålla vi härmed vördsammast hos ofvannämnda arbetens resp. författare, att de med första behagade meddela sig med redaktionen och för närmare öfverenskommelse.

Öfriga i täflingen deltagande torde inom årets utgång åter låta aihämta sina manuskript mot uppgifvande af desammas titel och motto.

Stockholm i november 1905.

IDUNS REDAKTION.

I ett bref till Iduns redaktion uttalar sig D:R SVEN SÖDERMAN om

DEN STORA VREDEN

NORDSVENSKA ÖDEN. UR HÄFD OCH SÄGEN

af

OLOF HÖGBERG

på följande sätt:

Dessa "Nordsvenska öden" äro en märklig tilldragelse inom vår litteratur. Den tanke, Pelle Molin först gjorde fruktbringande, och som af hans talrika efterföljare med större och mindre framgång fullföljts: ***att gifva Norrland åt Sverige som en poetisk verklighet,*** *har här blifvit fullbordad. Men det är ej längre endast glimtar och enstaka syner, lösryckta bizarra poem om de trollska myr- och fjälltrakterna och om de omhuldade särlingarna "sagogossarne" och "diktarflickorna", ej längre de små bygdestudiernas bondeepyllier o. s. v. Nej, här är utsikten den vidaste och ljusfloden kastas öfver hela landsändan, så att den framstår med alla sina egenartade former och karaktärsdrag som ett helt för sig, en lefvande organism med ålder och utveckling. Det är med ett ord Norrlands historia i poetiska kulturbilder under de gångna tidrymder, som formade dess ethniska fysionomi — dess sociala historia, politiska öden och folklore.*

Jag är både förundrad och betagen. Det är en episk diktare af rang, som här uppenbarar sig, en målmedveten skaparkraft, som oafbrutet trollar fram nya serier af bilder, öfverraskande i originalitet och trovärdighet. Ty denna rika fantasi är icke nyckfull och regellös. Den bottnar i en djup kunskap om fädrens lif och vittnar om grundliga forskningar i annalerna. Själf är också författaren, som han uppger i en af berättelserna, en afkomling af där skildrade personer.

Man läser det stora verket under ett intresse, som ideligen ökas, äfventyrssagan är unik, och diktarens inbillningskraft tyckes växa, ju längre man kommer. Framställningssättet är också på en gång objektivt klart och personligt lefvande, en stundom kärft stark, alltid pregnant stil, som icke brås på någon annans. Författaren är gifvetvis en mogen man och hans bok resultatet af många års fantasilek och tankearbete.

Jag har aldrig i manuskript läst ett arbete som ägt större litterär betydelse. Det är på sätt och vis ett motstycke till Selma Lagerlöfs värmländska krönikor, men påminner i form ej det minsta om dem. Snarare kommer man att tänka på "Fältskärns berättelser", som dock litterärt ej kunna uthärda jämförlese med dessa "Nordsvenska öden". Dikten kommer också med all säkerhet att kallas ***Norrlands epos.***

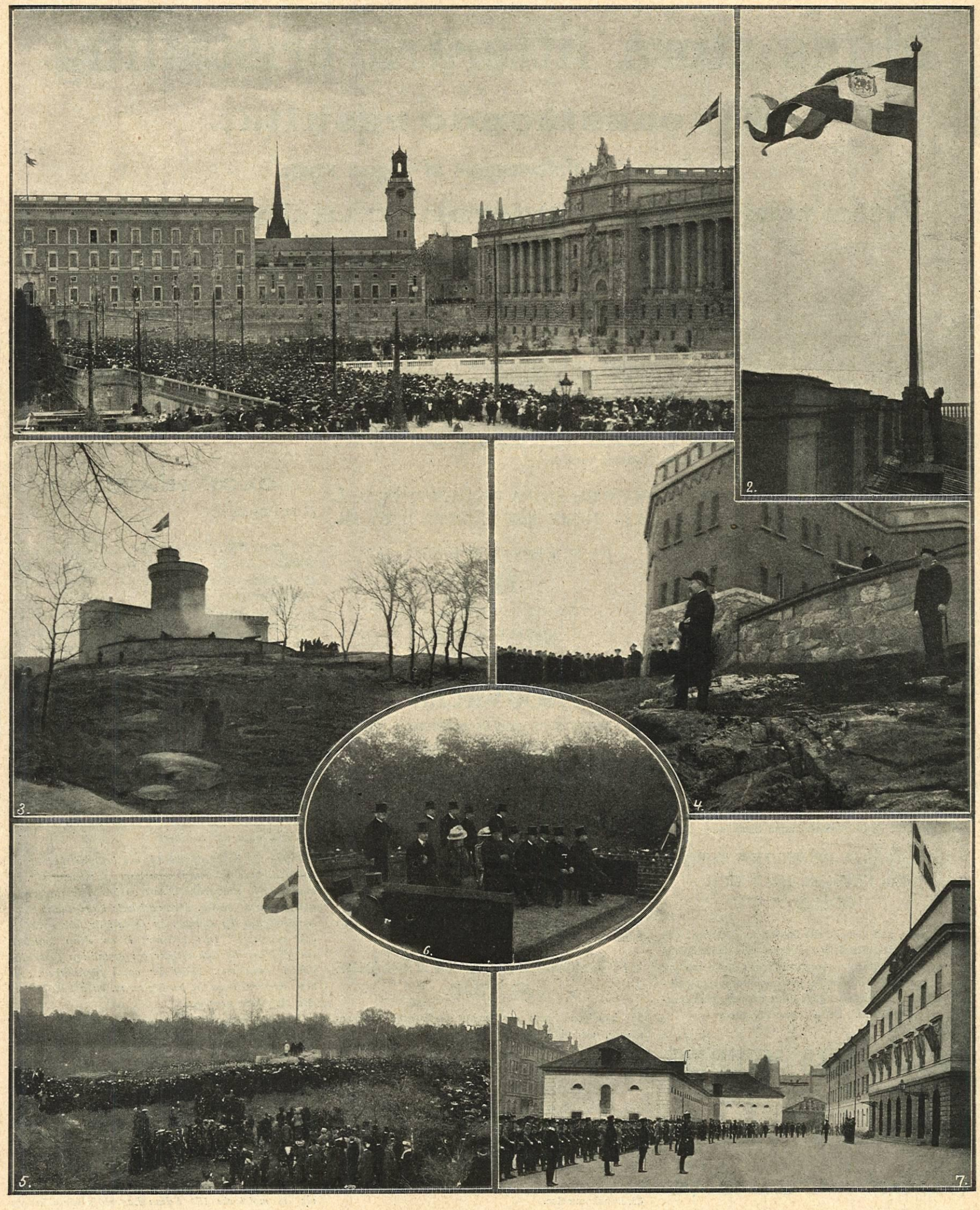

DEN NYA FLAGGANS FÖRSTA DAG I STOCKHOLM. 1. DE NYA FLAGGORNA HISSAS Å KUNGL. SLOTTET OCH RIKSDAGSHUSET. 2. DEN KUNGLIGA FLAGGAN HISSAS Å SLOTTSTAKET. 3. DEN NYA FLAGGAN HISSAS Å KASTELLET UNDER KANONSALUT. 4. KAPTEN VON KONOW TALAR TILL FLOTTANS MANSKAP Å KASTELLHOLMEN. 5. FLAGGFESTEN PÅ SKANSEN. DEN NYA FLAGGAN HISSAS Å RENBERGET. 6. DE KUNGLIGA PERSONERNA Å TRIBUNEN UNDER FLAGGFESTEN PÅ SKANSEN. 7. POSITIONSARTILLERIET OCH VAXHOLMS GRENADIERER SALUTERA DEN NYA FLAGGAN Å GAMLA HÄSTGARDETS KASERN VID STORGATAN.

1—6. A. BLOMBERG, FOTO. 7. LEVERIN & C:O, FOTO.

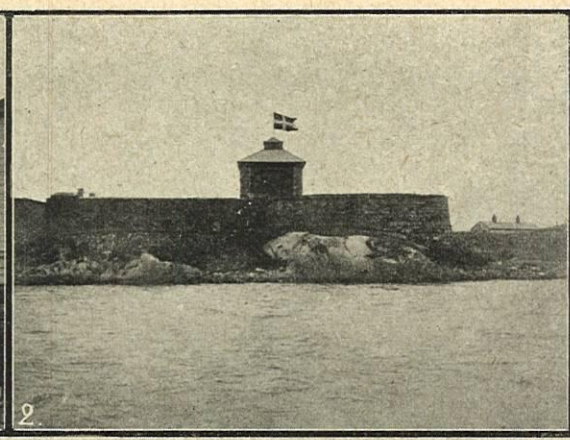

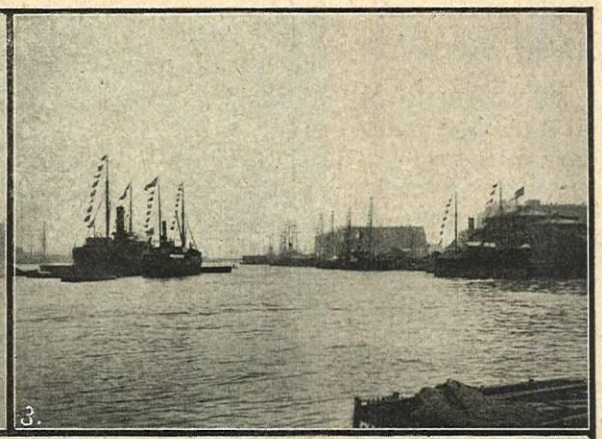

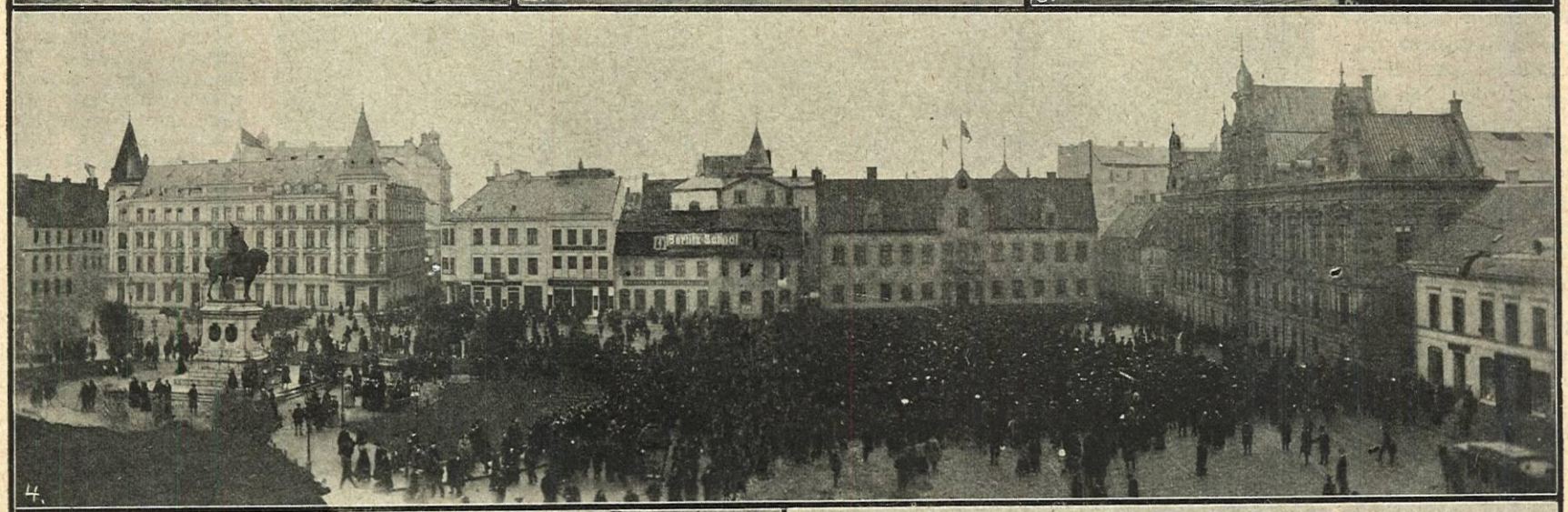

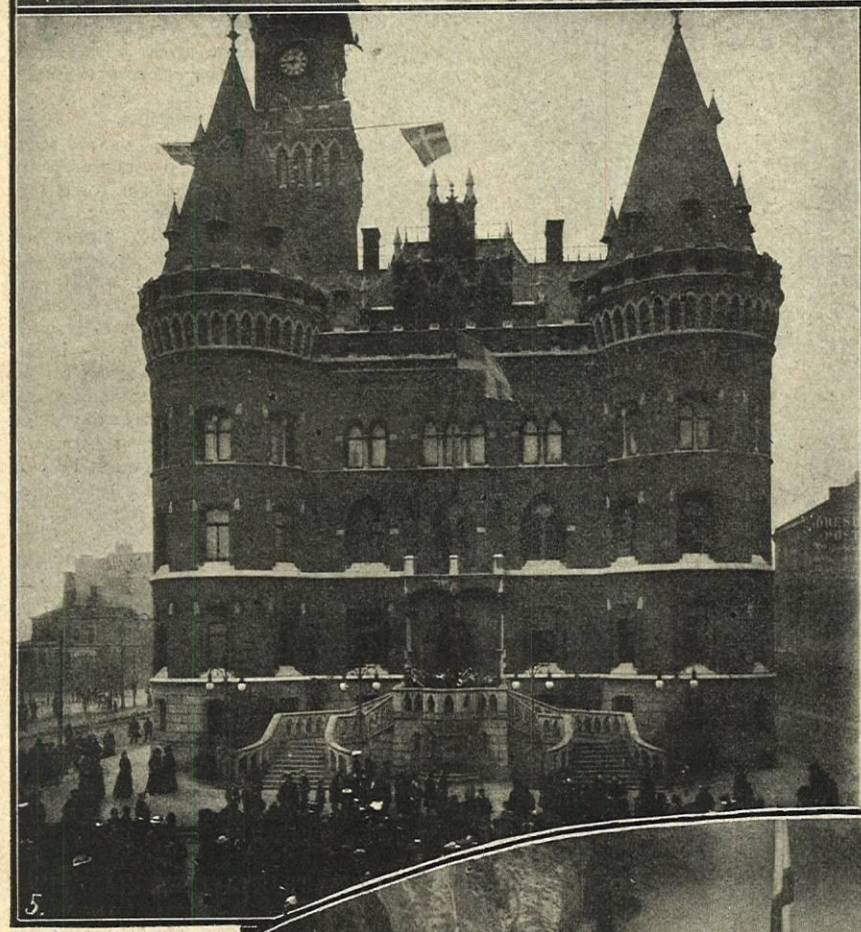

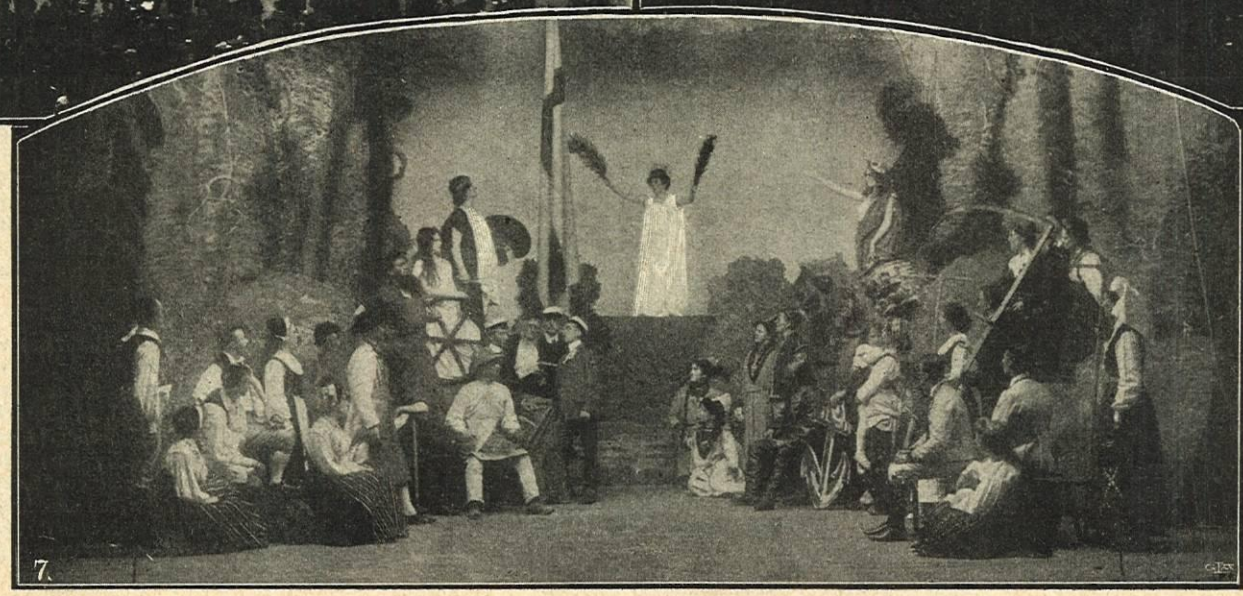

DEN NYA FLAGGANS FÖRSTA DAG I LANDSORTEN. 1. SÖDRA HAMNGATAN I GÖTEBORG I FLAGGSKRUD. 2. DEN NYA FLAGGAN HISSAS PÅ ÄLFSBORGS FÄSTNING. 3. GÖTEBORGS HAMN I FLAGGSKRUD. OLGA RINMAN FOTO. 4. DEN NYA FLAGGAN HISSAS PÅ MALMÖ RÅDHUS INFÖR DE PÅ STORTORGET FÖRSAMLADE FOLKSKARORNA. V. ROIKJER FOTO.

5. DEN NYA FLAGGAN HISSAS PÅ RÅDHUSET I HELSINGBORG. ALFR. B. NILSON FOTO. 6. LANDSHÖFDING HAMILTON TALAR FRÅN RÅDHUSBALKONGEN I GEFLE VID HISSANDET AF DEN NYA FLAGGAN. 7. FESTFÖRESTÄLLNINGEN PÅ GEFLE TEATER DEN 1 NOV. SLUTTABLÅ: SVEAS HYLLNING TILL DEN NYA RENA FLAGGAN. C. LARSSON FOTO.

DEN SVENSKA FLAGGANS DAG.

Att Stockholm är Sveriges hjärta, däraf mottog man starka intryck morgonen den 1 november, då den rena blågula flaggan, efter att under sex decennier varit försvunnen, för första gången skulle flyga i topp och symboliskt säga oss hvad som nyss förut bekräftats genom riksaktens upphäfvande: att vi nu äro *ett* rike, utan samhörighet med grannlandet bakom Seveberget. Ty hvar annorstädes i vårt land skulle dylika ofantliga folkskaror kunnat uppbådas, som nu i en numerär af bortåt 30,000 människor fyllde torg, gator och kajer kring slottet, vimlade nedanför Skeppsholmsbatteriet, fylkade sig på Kastellholmens klippor och senare på dagen sände sina kompakta lefvande böljor öfver Skansens platå.

När nioslaget ljöd, flögo under kanonsalut från Skepps- och Kastellholmarne samt under klockringning från alla hufvudstadens kyrkor de rena svenska flaggdukarne i topp på slottet, riksdagshuset, m. fl. offentliga och enskilda byggnader. Hufvuden blottades, näsdukar viftade och hurraropen, ekade genom torg och gator. Äfven i kaserner och skolor högtidlighölls den svenska flaggans dag och, som nyss nämndes, på Skansen, hvarest festligheterna kanske gjorde det mäktigaste intrycket. Rundt om i landet firades för öfrigt dagen, såsom våra bilder från olika platser utvisa.

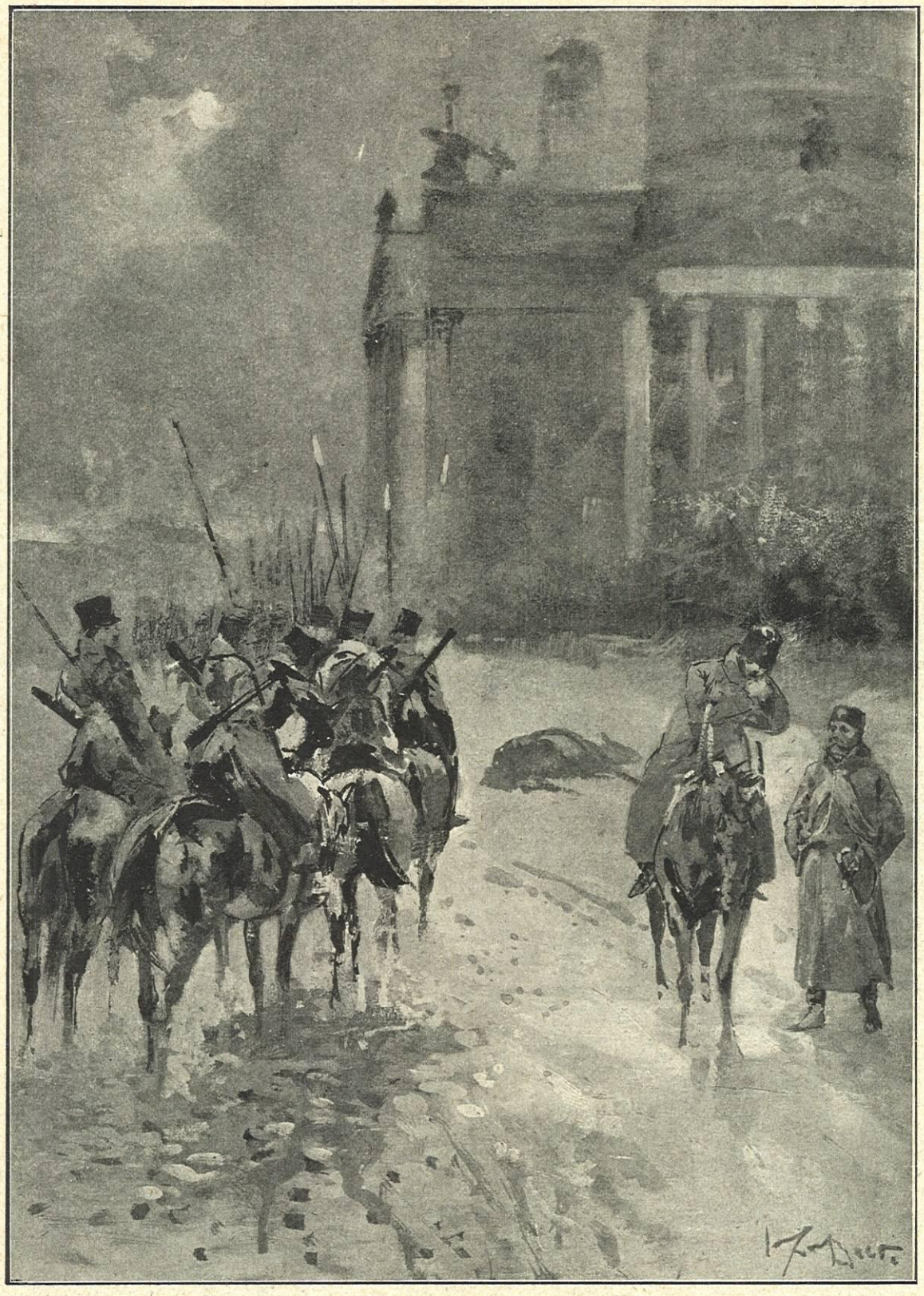

FRÅN DET REVOLUTIONÄRA RYSSLAND. KOSACKPATRULL UTANFÖR ISAKSKATEDRALEN I S:T PETERSBURG. ORIGINALTECKNING FÖR IDUN AF J. BEER.

TILL S. A. ANDRÉES MINNE.

Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi har låtit modellera en plakett till erinran af Andrée och hans nordpolsexpedition. Den är utförd af den kände modellören hr Erik Lindberg och visar en kvinnogestalt föreställande Svea, som med handen på hjärtat med ögonen följer den i fjärran bortseglande ballongen Örnen. Öfverst till höger är riksvapnet anbragt och längst ned till vänster en medaljong, innefattande en synnerligen lyckad afbildning af Andrée. Till höger om medaljongen läses följande inskription: "Till minne af Andrées, Strindbergs och Frænkels nordpolsfärd. Af Svenska sällskapet för antropologi och geografi 1905." Plaketten lär komma att tillhandahållas åt allmänheten i exemplar af silfver och brons.

MINNESPLAKETT ÖFVER S. A. ANDRÉE.

UR DAGSKRÖNIKAN.

Den stora revolutionen. Detta snart tilländ lupna år skall för framtidens häfdatecknare stå inristadt med eldskrift på bladen i Klios bok. Det skall teckna sig som ett genombrottets och nydaningens skede utan motstycke. Det, som nu senast slagit våra vid våldsamma sensationer härdade sinnen med häpnad, är bristningen af de ofantliga ryska rikets autokratiska statsform genom en social revolt af millioner människor. En beundransvärdt väl organiserad jättestrejk, som berör alla arbetsområden, proklameras, och inom loppet af ett à två dygn upphör den gigantiska samhällskroppens olika lemmar att fungera, de styrande myndigheternas auktoritet har förlorat sin udd och deras sista skydd, militären, gör gemensam sak med folket.

Tsaren nödgas böja sig inför den mäktiga opinionen och lofva sitt land en författning, hvari frisinne och humanitet utgöra kärnpunkterna.

Och slag i slag med dessa händelser resa sig finnarne som en man, afsätta senat och generalguvernör, hissa Finlands gamla färger från Torneå till Helsingfors och vädja till tsaren, denna gång med hopp om framgång, att återfå sin forna författning, den, som det ryska regeringspartiet så hänsynslöst trampade under fötterna, då Finland påtvangs februarimanifestet af 1899. Det mest anmärkningsvärda i finnarnes frihetsrörelse är emellertid, att den kunnat ske utan sådana obyggliga blodsutgjutelser, som samtidigt förekommit i Ryssland och bragt sorg och fasa i tusentals hem.

Denna ljusning öfver vårt forna systerland fyller oss svenskar med uppriktig glädje, och vi önska lifligt, att den frihetskamp, som Finland nu under så värdiga former begynnt, skall återskänka nationen dess så grymt beröfvade fri- och rättigheter. —

Å annat ställe i numret meddela vi en af fröken Ida Bäckmann för Idun skrifven korrespondens angående de revolutionära rörelserna i Polen och de polska kvinnornas deltagande däri.

De svensk-tyska traktatunderhandlingarna. Som bekant pågå sedan ett par veckor underhandlingar rörande en handels- och sjöfartstraktat mellan Sverige och Tyskland, till ordnande af de båda ländernas handels- och sjöfartsförhållanden. Underhandlingarna föras i det nya riksdagshuset, och som de svenska underhandlarnas ordförande fungerar grefve Douglas; tyskarnas ordförande är geheimerådet von Koerner. Vi meddela här en gruppbild från en sittning under förhandlingarna.

"Spadarfvet." Carl Larsson, vår ryktbare hemskildrare i penseldrag och ord, medverkade härom kvällen personligen vid en "svensk afton", som var anordnad i K. F. U. M:s hörsal för välgörande ändamål. Han uppträdde därvid som föreläsare af en alldeles splitterny bok, som han skrifvit. Den heter "Spadarfvet, mitt landtbruk", och den originelle konstnären redogör däri med sin kända humor för de erfarenheter af den egna torfvans brukande, han inhämtat på sin gård "Spadarfvet" uppe i Dalarne. Han har naturligtvis späckat texten med en mängd lika roande

som lärorika bilder, hvilka jämsides med uppläsningen förevisades i skioptikonljus.

Arbetet utkommer på Albert Bonniers förlag till nästa års jul och torde genom sitt innehåll värdigt kunna ställas vid sidan af C. L:s båda föregående ypperliga hemskildringar. Genom särskildt tillmötesgående af bokens förläggare äro vi i tillfälle att här meddela några prof på den karaktäristiska bildserien från konstnärens landtbruk.

DALSLANDS FOLKHÖGSKOLA i Färgelanda invigdes den 1 dennes i närvaro af landshöfding K. S. Husberg, revisionssekreteraren v. Sydow, skolans och folkhögskoleföreningens styrelsemedlemmar m. fl. till ett antal af bortåt 300 personer. Å den bild från

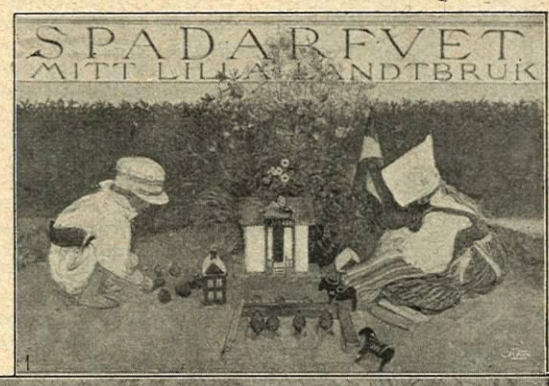

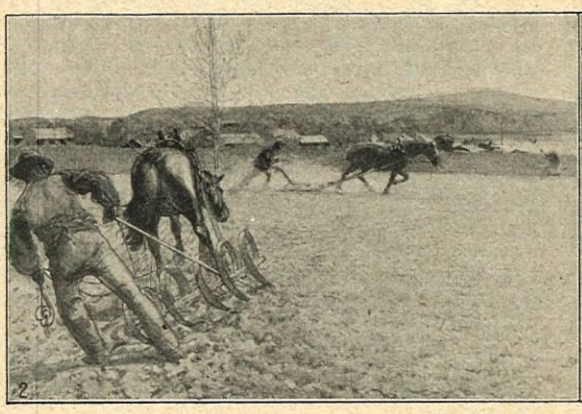

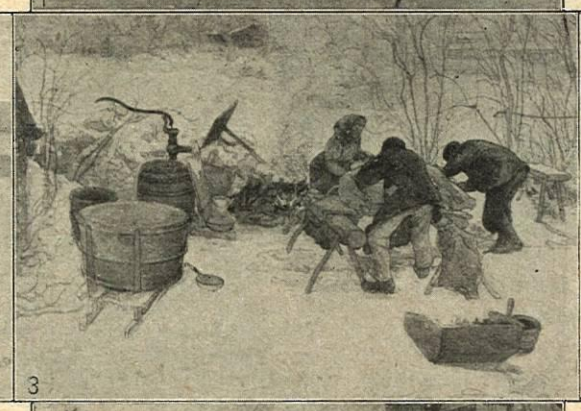

NÅGRA BLAD UR CARL LARSSONS NYA BILDERVERK »SPADARFVET», FRAMFÖRDA AF KONSTNÄREN PÅ SOARÉN I STOCKHOLM DEN 4 NOV. 1. INLEDNINGSVIGNETT. 2. JORDBRUK. 3. EN SLAKTDAG. 4. EN MOTSTRÄFVIG MODELL. 5. GÅRDSFOLKETS JULBORD.

festligheten vi å nästa sida meddela, synas på trappan från vänster, revisionssekreteraren v. Sydow, fru Maria Andersson, Stigen, landshöfding Husberg, styrelseledamöterna patron J. E. Jansson, Ellenö, patron M. Andersson, Stigen, och kontraktsprosten A. N. Beckman. Där nedanför skolans föreståndare, fil. kand. Josef Thorson, andre läraren, kandidat Sv. Rosén, och slöjdlärare J. Jansson. Till höger elevkåren.

NÅGOT OM REVOLUTIONSSTADEN LODZ OCH REVOLUTIONSKVINNORNA

OMKRING TVÅ timmars järnvägsfärd från Warschau ligger Lodz, Rysslands största fabriksstad och i dessa dagar kanhända äfven revolutionens hemskaste skådeplats. Staden ger ett mycket dystert intryck äfven där den ser ut att vilja bjuda till med att anlägga en gladare prägel. Öfverallt på gatorna rör sig ett vimmel af människor, lastdragare och ekipage. Under de första femton minuterna jag befann mig i staden observerade jag ej mindre än tre människor, som blefvo omkullkörda, sedan upphörde jag att hålla räkning därpå, ja, t. o m. att lägga märke till dylika olycksfall. Smuts och dålig luft, trasiga, skrikande, gestikulerande långrocksjudar, hvilka på trottoarer och i spårvagnar drefvo sina geschäft, gjorde mig under den närmast följande tiden blind, döf och likgiltig för hvad som tilldrog sig omkring mig.

Den svensk-norske generalkonsuln i Petersburg hade ställt sitt tyska ombud i staden till mitt förfogande och denne gaf mig en detaljerad skildring af den nyligen timade stora politiska strejken. "I upprorsprocessionen", sade han, "befunno sig en mängd kvinliga studenter, ja t. o. m. damer ur societeten. Då

EN SAMMANKOMST MELLAN DE DELEGERADE FÖR DE SVENSK-TYSKA TRAKTATFÖRHANDLINGARNA. FOTO FÖR IDUN AF A. BLOMBERG.
PÅ VÄNSTRA SIDAN: GEHEIMERÅDEN BONNENBERG, BLAU, LUZENSKY, KAPP, JOHANNES, VON SCHÖNEBECK (STÅENDE) OCH EXCELLENSEN V. KOERNER. TILL HÖGER SITTANDE: GREFVE DOUGLAS, BRUKSÄGAREN THAM, D:R CAVALLI OCH DISPONENTEN LJUNGBERG. STÅENDE BAKOM I MITTEN ÖFVERDIREKTÖR GÜNTHER MELLAN SEKRETERARNE GREFVE OXENSTIERNA OCH KONTROLLÖR HULTGREN.

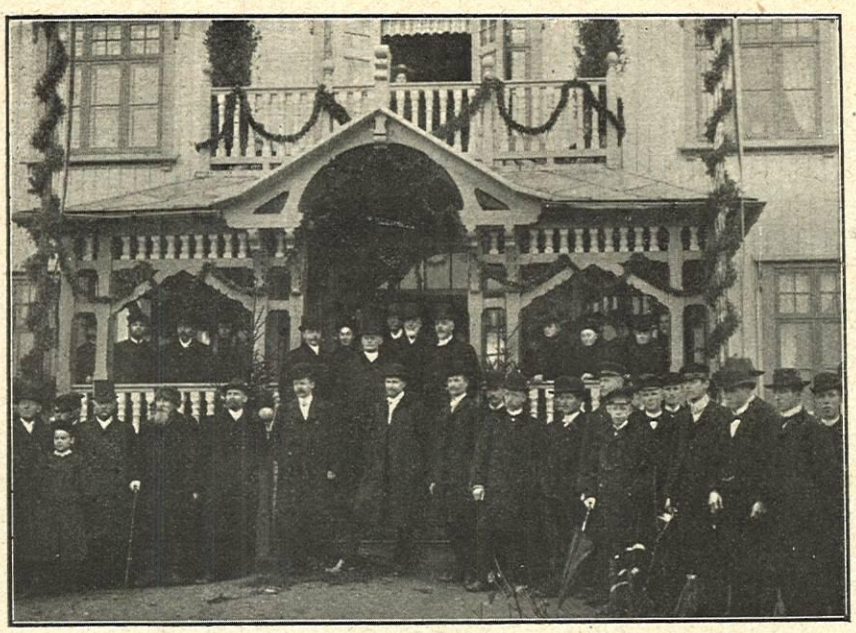

FRÅN INVIGNINGSFESTEN VID DALSLANDS FOLKHÖGSKOLA I FÄRGELANDA DEN 1 NOV. H. FERLIN FOTO.

militären började skjuta på dem utanför min port, trängde de sig in i den breda gången, ni såg därnere. Åtta blefvo trampade till döds, elfva lyckades jag rädda och gömma i min våning. Bland dessa befann sig en den allra vackraste judinna ni kan tänka er. Hon hade delat ut revolutionära proklamationer och äfven skjutit på polisen. Modet hade nu öfvergifvit henne, stackars liten, hon grät hela tiden som piskad och hängde sig krampaktigt fast vid min hustru, då jag föreslog henne att i skydd af nattens mörker tillsammans med de andra uppsöka sitt hem. Hvad ville ni väl att jag skulle göra? Släpa ut henne kunde jag ej, och riskabelt var det för mig ur många synpunkter att gömma en judisk rebell. De andra kommo lyckligt och väl till sina hem, men henne måste vi i tre dagar hålla dold undan polisens efterspaningar. Det var hemska dagar, och slutligen voro vi tvungna att föra henne min äldste gosses kläder för att på så sätt obemärkt kunna frakta henne ur huset."

"Förstod hon ej den risk, för hvilken hon utsatte er?" frågade jag.

"För det första var hon judinna och för det andra var hon kvinna, låt detta vara nog sagdt," svarade han skrattande. — "Det var besynnerliga kulor militären den gången sköt med," sade en tidningsredaktör, som befann sig i vårt sällskap. "Vår springpojke höll just på att bjuda ut lösnummer af tidningen, då en kula går tvärs igenom en framför honom stående man, hvilken nedfaller död, träffar en annan i sidan, hvilken äfven han vacklar och faller, hvarvid gossen springer undan, öfverlycklig att ha blifvit räddad. En af mina bekanta får sedan se honom, dansande af förtjusning, berätta, huru två personer sårats framför honom, men hur han själf därvid undkommit oskadd."

"Ser du då ej att du blöder?," sade denne. Gossen svimmade vid dessa ord och nu befanns det, att kulan fastnat i hans arm.

Polackerna hafva en mycket starkt utpräglad humor, hvilken ej heller i dessa dagar förnekade sig. Militärregeringen hade befallt, att allt som befann sig gående på gatan efter klockan 10 skulle beskjutas. En morgon voro också alla stora klockor i staden genomskjutna, och hur än kommendanten rasade, kunde han ej göra något åt gärningsmännen.

Som det intresserade mig mycket att se och höra hur arbetarkvinnan uppförde sig i dessa revolutionstider, hade jag skaffat mig introduktionskort till en fabrik, i hvilken hufvudsakligen kvinnor voro anställda. Fabriken var en af de nyaste, och då firman därtill var en af de rikaste och humanaste, kunde allt på en tillfällig besökare göra ett särdeles angenämt intryck. Då man såg alla dessa lugna kvinnor, som med skicklighet och intresse hvar och en fullgjorde sina åligganden, kunde man knappast tro, att de nyss i lidelsefull kamp stridt för sina ekonomiska rättigheter.

Öfveringeniören i fabriken, hvilken spelar en viktig roll i Polens hemliga regering, förde mig därpå in i sin privata våning. "I vårt land", sade han, "kan man med större skäl än i något land yttra: Où est la femme? Hon är här mannens ryggrad, hans samvete och hans tändande entusiasm. Det finns ej ett parti, ej en organisation, betydande eller obetydlig, i hvilken hon ej är det starkast pulserande lifvet och detta gäller såväl societetsdamen som proletariatkvinnan. Den senare vill dock kanske mer framhäfva sitt oberoende af mannen, sin kraftinsats bredvid, ja, öfver honom.

Vid grannfabriken här hade en af ingeniörerna uppträdt på ett öfvermodigt sätt gentemot arbeterskorna. Deras manliga kamrater ville skynda fram för att tillrättavisa den fräcke, men kvinnorna vinkade afvärjande åt dem, i det de yttrade: Den här saken sköta vi själfva. Därpå grepo de ifrågavarande ingeniör och den starkaste af kvinnorna bar ut honom i — sitt stora arbetsförkläde. Mannen blef skandaliserad för lifstid, och hur mycket än arbetarne skrattade, tror jag dock, att de funno hela det manliga släktet skymfadt genom denna handling, åtminstone vilja de aldrig tala om den som en bravad."

Jag skrattade. "Det låter höra sig om det s. k. svagare könet," sade jag," och med tanke på Polens framtid innebär ju det de rikaste löften. Tänk på sönerna till sådana mödrar!"

Det for ett ljust leende öfver hans ansikte. "Min tröst ligger just i denna tanke," sade han "Äfven här hos mig har jag haft ett enastående bevis på deras energi," fortfor han. "De ville ha löneförhöjning, men direktören nekade att villfara denna begäran, om med rätt eller orätt, det lämnar jag därhän. De anhöllo då genom mig att han tillsammans med sin sekreterare skulle infinna sig i deras arbetssal i och för en underhandling af största vikt. Han kom. — De båda herrarna anmodades artigt att taga plats i en för tillfället ditburen schäslong, hvarpå alla dörrarna stängdes och kvinnorna slöto en tät krets omkring dem. En af dem steg nu fram och förklarade för de bestörta herrarne, att hon och hennes kamrater sett sig nödsakade att tillåta sig en liten list gentemot sina förmän. De hade nämligen nu kallat honom hit i den oryggliga föresatsen att ej låta honom slippa ut ur rummet, förrän han gått in på deras fordran om löneförhöjning.

Direktören rusade upp och ville med våld bryta sig genom skaran, men kraftiga händer tryckte honom på samma gång mildt och bestämdt åter ned i schäslongen.

De hade tagit mat med sig för flere dagar, fortforo de, och voro äfven sinnade att dela med sig af sitt förråd åt honom och sekreteraren, hvilken senare de anmodat att medfölja endast för att direktören ej skulle känna det svårt att vara ensam herre bland så många damer.

Direktören kunde hvarken se det hänsynsfulla eller humoristiska i denna anordning, utan fordrade under eder och hotelser att bli frigifven. — Ögonblickligen, så fort han underskrifvit deras fordringar, svarade de. Han föraktade att underhandla med dem och de satte sig ned omsider för att äta sin middag. Klockan var ett, då han inspärrades, och tiden förgick under tystnad till klockan åtta på aftonen. Direktören begärde då att få tala med mig, en anhållan, som äfven beviljades honom. Han bad mig att söka förmå dem att ge vika, men allt var fruktlöst så länge han vägrade att godkänna deras villkor. Ingen i staden vågade heller ta parti för honom. Arbetarnes solidaritet var därtill alltför fruktad och de enda, på hvilkas bistånd han kunde räkna, voro de mot arbetarna inkallade kosackerna. —

Nåväl, sade han, kunna kvinnorna hålla ut i denna atmosfär, nog skall jag också kunna det. Han hoppades, att de under den nu inbrytande natten skulle öfvermannas af sömnen och därvid slappas i bevakningen, så att han kunde slå sig ut. Dock hade äfven de beräknat denna möjlighet och beväpnat sig däremot medels — nyspulver. Så fort någon kände, att hon icke längre kunde hålla sig vaken, tog hon sig en pris och hennes ljudliga nysningar väckte lif både i henne och hennes grannar. Det hela var ett skådespel sådant att" — det ryckte kring hans läppar och hans ögon glimmade af löje — "ej ens den berömdaste komediförfattares fantasi skulle kunna arrangera det bättre. —

"Dagen grydde," fortfor han. "Jag hade hela natten varit en misslyckad underhandlare, nu fick jag befallning att ge order om att en trupp kosacker skulle kommenderas till fabriken. Den kom. Då kvinnorna hörde hästhofvarnas tramp utanför och rasslandet af gevären, tillfrågades de om de nu ville ge vika. Svaret blef nekande. Direktören gaf mig befallning att kommendera kosackerna hit upp för att gripa rebellerna. Jag anhöll att först få tala med honom mellan fyra ögon och kvinnorna veko undan, dock alltjämt bevakande utgångarna. Jag föreställde honom nu hvad som skulle följa, om denna befallning utfördes, hur rent farsartadt det skulle te sig, då kosackerna jagade kvinnorna mellan maskinerna här, och hur vi skulle bli till åtlöje för hela Ryssland, ja, kanske hela Europa. Ville han tillåta mig att bortskicka kosackerna, skulle jag åta mig att förmå kvinnorna ingå på sådana villkor, som voro förenliga med hans manliga värdighet. Han gaf efter. Kvinnorna togo äfven reson och en kompromiss afslöts, enligt hvilken de fingo tre fjärdedelar af den löneförhöjning de begärde."

Tror ni, att kvinnorna blifva lika ståndaktiga och oförfärade, då det gäller försvaret af Polens politiska frihet," frågade jag. — "Jag ej blott tror det, jag vet det." blef svaret.

IDA BÄCKMANN.

EN UNIK FOTOGRAFI FRÅN BARRIKADSTRIDERNA PÅ LODZ' HUFVUDGATA.

EN HÄDANGÅNGEN MÅLARINNA.

JOSEFINA HOLMLUND, den från en förfluten konstepok kända landskapsmålarinnan, afled för några dagar sedan härstädes.

Fröken Holmlund föddes i Stockholm 1827, ägnade sig åt konsten först under ledning af T. Billing, sedan Edvard Bergh samt slutligen af sin svåger, den norske landskapsmålaren Möller i Düsseldorf, där hon studerade under ett års tid. Alltifrån 1850 talet ha hennes taflor varit synliga å konstakademiens utställningar eller i Konstföreningen och i stort antal spridts bland konstvänner och samlare. Hon har behandlat såväl svenska som norska ämnen, särdeles högfjällsutsikter.

GUSTAF WICKLUND.

EN BLAND VÅRA landsmän på andra sidan Atlanten välkänd och populär journalist samt humoristisk poet och kåsör, Gustaf Wicklund, medarbetare i Svenska Amerikanska Posten i Minneapolis, afled nyligen helt plötsligt därstädes.

Gustaf Wicklund föddes den 8 dec. 1852 i Gäfle. Efter afslutade skolstudier tog han plats på handelskontor i Stockholm. Men härmed trifdes han just icke mycket. Hans håg hade från tidigare år legat åt teatern och detta i förening med litterära böjelser drog honom i hufvudstaden till lifligt umgänge med artister och litteratörer, hvilka satte högt pris på den unge Wicklunds fyndiga infall och vitsar. Hans lif gafs ock

här en riktning, som icke sedan ändrades. År 1878 reste han till Amerika. Där gick det honom i början icke så särdeles väl i händerna, obekant som han var med landets språk och utan någon förmåga att bluffa. Han fick som så mången annan "ta hvad som bjöds" och arbetade först ett år på en farm, därefter i tre år som prässare på ett skrädderi i Chicago och lärde under tiden det mesta af yrket, hvaröfver han, sedan han kommit in på annan bana, var icke så litet stolt. År 1882 fick han anställning vid Svenska Amerikanarens expedition och biträdde äfven vid redigeringen. I maj 1884 blef han hufvudredaktör för den då påbörjade skämttidningen Kurre, en befattning, som han innehade i 4 år; senare tog han anställning vid Svenska Folkets Tidning i Minneapolis, och tillhörde sedan år 1900 Svenska Amerikanska Posten.

G. WICKLUND.

De egenskaper, som kräfvas för redigeringen af en stor tidning, ägde W. i fullaste mått: en aldrig tröttnande arbetsförmåga, klart hufvud, ledig stil och ett varmt intresse för det journalistiska kallet. Han ansågs som den svensk-amerikanska pressens bästa penna.

Som nämndt låg W:s håg starkt åt teatern. Han har också för den svensk-amerikanska scenen varit en Frans Hodell. Ett halft dussin lustspel förskrifva sig från hans hand, däribland "En afton på tre byttor", som äfven uppförts i Stockholm. Kupletten var hans starka sida, och torde han i den genren bland svensk-amerikanska skribenter stå oöfverträffad.

Som människa var han i hög grad sympatisk och hjärtevarm, hvadan hans bortgång framkallat en bitter saknad bland hans landsmän i väster. Närmast sörjes han af maka och dotter.

LEONORA KRISTINA ULFELDT. EN HISTORISK MINNESBILD FÖR IDUN AF HANS EMIL LARSSON.

MER ÄN TVÄNNE århundraden tillbaka för oss den bild, som vi i dag meddela, till tider mera upprörda än den närvarande. Länderna brottades med hvarandra i blodiga krig, ej minst de nordiska länderna, och den enskildes lycka och frid fick ofta hårdt sitta emellan. Historien nämner de stora bragder, som härunder utförts, men de många ödelagda hemmen kan den ej tälja. Den berättar om männens bedrifter, men om kvinnans tysta lidanden, sorger och försakelser härunder har den ej mycket att säga, ej heller om de prof på trohet, karaktärsstyrka och andlig kraft, som otvifvelaktigt många kvinnor då visade. Men någon gång blir en kvinna äfven under denna tid genom sin samhällsställning på den plats hon därigenom fått nära invid afgörande händelser skjuten fram i förgrunden, hennes öden sammanflätas med länders och folks, hennes personlighets- och karaktärsdrag träda fram i full belysning och en lefvande bild står för oss, som i många stycken gifver äfven en allmän bild af den tidens kvinnor.

Leonora Kristina grefvinna Ulfeldt är genom sin kraftiga och helgjutna karaktär en mer än vanligt tilltalande personlighet, på samma gång hennes rikt omskiftande lif låter denna personlighet träda fram genom en följd af pröfvande och ofta nästan sagolika tilldragelser, och hennes historia gifver därigenom en god tidsbild.

Lyckans solsken strålade öfver hennes tidigare lif, ehuru ingalunda odeladt och utan afbrott. Hon föddes 1621, dotter af den danske konungen Kristian IV i dennes andra äktenskap med en dansk adelsdam Kirsten Munk. Sin begåfning har hon ärft från fädernet, ty modern var en grof och rå natur, hvilkens uppförande vållade konungen, hennes gemål, många bekymmer och ledsamheter och slutligen framkallade en brytning, som gick ända därhän, att han förvisade henne till en af sina gårdar och förbjöd henne att lämna den. Denna oenighet mellan föräldrarna har kastat många skuggor öfver hennes barndoms och ungdoms år.

Konungen sörjde emellertid för att hans barn fingo en god uppfostran, och han öfvervakade den noggrant, ej minst i hvad som rörde Leonora Kristina, för hvilken han närde särskild förkärlek. Den var sträng efter tidens art. En gång hade hennes musiklärare vid en lektion på spinett, den tidens piano, blifvit förargad och häftigt stött hennes fingrar mot tangenterna. Hon blef äfven häftig, grep lärarens hand och tryckte den så hårdt mot tangenterna att strängarne sprungo. Läraren anmälde förhållandet för hofmästarinnan, som gaf den redan nästan vuxna flickan en så sträng aga med ris, att hon flere veckor knappt kunde gå och det dröjde månader, innan såren helt läktes.

Men ytterligheter ligga i tiden rätt nära hvarandra. Endast en kort tid härefter firade konungen med stora festligheter sin äldste sons bröllop. Leonora Kristina deltog i alla dessa och var en af de mest firade unga damerna, väckte allmänt uppseende för sin värdighet och hade till och med äran att vid de stora torneringarna utdela segerprisen.

Konungen sörjde äfven för att hans barn tidigt blefvo gifta och valde gemåler åt dem bland landets adelsmän. Leonora Kristina var ej mer än 9 år gammal, då hon förlofvades med Korfits Ulfeldt, den man, som hon sedan så troget skulle följa och bistå både i lyckans och olyckans dagar. Han var af gammal, ansedd, men tämligen fattig släkt, själf lysande genom skönhet, älskvärdhet och fin bildning samt i flere fall rikt begåfvad. Bristerna i hans karaktär trädde först sedan i dagen; den svåraste var en omåttlig fåfänga och ärelystnad, som knappast väjde för någon handling för att tillfredsställas, och som, då den blef kränkt, till och med skulle göra honom till förrädare mot sitt fädernesland. Dock har han helt visst ägt äfven många goda sidor i sin karaktär, då en sådan kvinna som Leonora Kristina kunde bevara sin ungdoms kärlek till honom genom hela sitt lif och genom de svåraste lidanden och pröfningar, hvilkas orsak han var.

Då Leonora Kristina var 15 år gammal, höll konungen bröllop för henne med stor ståt på Köpenhamns slott. Från Fredriksborg till Köpenhamn följdes bruden af riksrådet och 97 adliga damer till häst och vagns. Borgerskapet paraderade i vapen på gatorna, kanonerna ljödo från vallarne, fyrverkerier afbrändes och torneringar höllos.

Nu följde för henne en rad af lyckliga år, under hvilka kärleken till hennes make växte och vann det djup och den innerlighet, att den i själfva verket blef kärnan och medelpunkten i hennes lif. Hemmets lycka ökades genom de barn hon födde åt honom och som efter hand uppväxte kring dem. Såsom konungens svärson steg hennes make hastigt till allt viktigare befattningar, till dess han slutligen blef rikshofmästare, den förnämste ämbetsmannen i riket. Han var på en gång regeringens förnämsta organ, i det hans ställning motsvarade både en statsministers och finansministers i nutiden, och därjämte ordförande i riksrådet, adelns representation, den enda folkrepresentation, som fanns.

Sin höga ställning visade han sig icke vuxen. Landets finanser blefvo allt svårare, under det hans egen rikedom hastigt steg till betydlig höjd. Den utmanande politik Danmark förde mot Sverige, hvilken föranledde Torstenssons infall på Jylland och det krig, hvarigenom Danmark förlorade bland annat Jämtland, Härjedalen, Gotland och Ösel, hade Ulfeldt ej ringa skuld till. Det hade också under detta krig visat sig att flottan, hvilkens förvaltning Ulfeldt hade om hand, var i tämligen dåligt skick. Äfven en beskickning till Holland och Frankrike, för hvilken Ulfeldt stod i spetsen och vid hvilken han åtnjöt stor heder och utvecklade mycken prakt, ledde, oaktadt dess kostnader, till föga gagn för landet. Allt detta väckte missnöje mot Ulfeldt, hvilket äfven delades af konungen, och förhållandet mellan honom och hans måg var en tid hart nära fientligt. Slutligen bragtes dock en förlikning till stånd, hvarigenom Ulfeldt under konungens sista lefnadsår blef nästan enrådande i Danmark.

Om Leonora Kristina hör man ej så mycket under denna tid. I Köpenhamn förde det höga herrskapet ett stort hus i öfverensstämmelse med deras höga börd och värdighet samt stora rikedom. En till stolthet gränsande självkänsla visar sig nu såsom ett grunddrag i Leonora Kristinas personlighet och prakten synes hafva tilltalat henne. På resan till Holland och Frankrike följde hon sin man och blef delaktig af hans heder. Generalstaterna stodo fadder till ett barn, som hon under vistelsen här födde, och vid Ludvig XIV:s lysande, ceremoniösa och snillrika hof väckte hon uppseende för sin skönhet, värdighet och behag, på samma gång man rosade hennes förstånd och kvickhet. Mot drottningarna af Frankrike och Tyskland uppträdde hon såsom en syster, och man fann det naturligt.

(Forts.)

MELLINS FOOD

har enligt läkares intyg visat särskildt digifvande egenskaper använd i dos af en matsked i ett glas mjölk tre á fyra gånger om dagen.

Köpes å alla apotek.

Prof samt broschyr gratis och franko från

Mellins Food Depot,
Malmö.

Köp Vänersborgs Balskor!

Bästa svenska fabrikat!

Lätta! Eleganta! Hållbara!

Hvarje sula stämplad med vidstående fabriksmärke.
Tillverkas som specialitet efter Wienermetod af

Aktiebolaget
A. F. Carlssons Skofabrik,
Venersborg.

Försäljas i minut hos de flesta skohandlande i riket.

LITTERATUR.

FRU CECILIA BÅÅTH-HOLMBERG yttrar i förordet till den lefnadsteckning öfver *Schiller*, som hon med anslutning till hundraårsdagen af den store skaldens död nyligen utgifvit på P. A. Norstedt och Söners förlag, följande ord om betydelsen af den föredömets makt, som för det unga släktet utgår af en stor hädangångens gärning: "Det är genom sitt väldiga, medvetna, aldrig slappnande utvecklingsarbete, som han (Schiller) blifvit ett exempel för hvar och en, som vill kämpa sig fram inåt och utåt; det är härmed han blifvit en ungdomens ledare och förare; han sporrar den viljeveke, han uppmuntrar den betryckte, stålsätter den vankelmodige, eldar den kalle. Han sätter för sig själf och hvarje ärlig själ oerhörda fordringar och oerhörda mål". Det kan heller icke bestridas, att ingen bättre förströelseläsning gärna kan sättas i den mognare ungdomens händer än goda och populärt hållna biografiska skildringar.

Denna afdelning af vår litteratur har dock hittills varit skäligen arm; dess bättre märkas nu tecken till en ökad lifaktighet äfven på detta område från författarnes och förläggarnes sida. Utom den nyssnämnda utmärkta lefnadsteckningen öfver Schiller, har på Alb. Bonniers förlag begynt utgifvas en monografi öfver hans väldiga samtida och vän *Goethe, hans lif och hans verk, af Oswald Kuylenstierna.* I mer än hundra år ha de båda stora diktarnes beundrare tvistat om, hvilken af dessa var den störste, hvilken gaf mest åt den andre, och ofta har den enes storhet prisats på den andres bekostnad. Den, som närmare studerar källskrifterna, särskildt Goethes och Schillers härliga brefväxling — denna som med rätt blifvit kallad den mest berömda i världen — skall dock snart nog bilda sig det oväldiga omdömet, att gifvandet och tagandet vägde jämnt. "Jag kan aldrig lämna honom, utan att något blifvit utsått inom mig," säger Schiller om Goethe. Och svaret från den senare ligger i detta vittnesmål: "Det var en lycka för mig, att jag hade Schiller, ty så olika våra naturer än voro, så sammanföllo dock våra riktningar, hvilket gjorde vårt förhållande så innerligt, att ingen af oss kunde lefva utan den andre." I våra dagar, då Goethe fått ny betydelse för hvarje tänkande, är det ej heller för tidigt, att bristen på en god lefnadsteckning nu på ett förträfflig sätt fylles genom hr Kuylenstiernas verk.

Ännu en lefnadsteckning af framstående värde och alltjämt aktuellt intresse föreligger i *Otto C. Lunds* skildring af *Leo Tolstoi, diktare-tänkare-samhällsreformator*, som utkommit på Fahlcrantz & C:os förlag. Författaren är förut fördelaktigt känd genom sin äfven till svenska öfverflyttade biografi af Edison, och hans nya teckning af den store ryske diktaren kan endast yttertigare befästa hans anseende som en själfull och förstående biograf. I öfverensstämmelse med Tolstois egen anda lägges vikten mera på den rent mänskliga utvecklingen än på någon estetisk värdesättning af hans verk. Boken om Tolstoi förtjänar förvisso att bli en verklig folkbok, som kan göra Tolstois märkliga och betydelserika gestalt lefvande för breda lager af vår allmänhet.

En lifsbild, som särskildt inför den kvinnliga sympatien måste stå fram i nästan förklarad glans, är den öfver *Florence Nightingale*, den världsberömda engelska sjuksköterskan och filantropen, som ännu, åttiosexårig, lefver i sitt Londonhem, ett föremål för hela sitt lands vördnad, hyllning och kärlek. Ett vackert utslag af dessa känslor utgör också *Sarah A. Tooley's* varmhjärtade lefnadsteckning, som öfversatts från det engelska originalets andra upplaga af *Fanny Ekenstierna* och nyss utkommit på Wahlström och Widstrands förlag.

»Vi hedra soldaten och beundra den tappre hjälten» — säger biografen — »men det fordrades ett ännu mera okufligt mod att ordna Skutaris pestsmittade sjukhus, att timme efter timme genomvandra dess stinkande korridorer, där lidande och döende människor lågo sida vid sida, än att i stridens hetta rida in i dödens gap. Ett tacksamt folk har nedlagt sin hyllning vid hjältinnans fötter, dess skalder hafva burit hennes rykte till fjärran land, och alla lidandets barn hafva skänkt henne sin kärlek. I kasärnerna, på sjukhusen och på lägerplatserna ha soldaterna henne att tacka för den komfort de åtnjuta, de lidande i våra sjuksalar ha, tack vare henne, goda sköterskor vid sin sida, de fattiga kunna i sjukdomens dagar få vård i sina egna hem och fattighjonen bli numera behandlade på ett människovärdigt sätt — allt direkta följder af de reformer, som framkallats af hennes exempel och anvisningar. Inga äretitlar eller utmärkelser kunna på ett skönare sätt höja glansen af hennes namn än detta ädla lifsverk i mänsklighetens tjänst.»

Man måste förvåna sig öfver, att en så flitig och mångsidig öfvare af ritstiftets och penselns konst som vår ryktbare genremålare och akvarellist Egron Lundgren verkligen fick så mycken tid öfrig äfven till en framgångsrik litterär verksamhet. Själf kallade han visserligen sina nedteckningar endast för »en lek på lediga stunder med pennan» och satte dem aldrig vidare högt, men själfva Svenska akademien var af en annan mening, då den belönade »En målares anteckningar" med sin medalj, och den läsande allmänheten mottog på sin tid med lika odelad förtjusning hans bref från Italien och Spanien som från Indien och "Lediga stunder i främmande land". Det mesta af den geniale ord- och färgmålarens litterära kvarlåtenskap har dock hittills förblifvit osofradt och outgifvet. Bättre sent än aldrig har nu vår kände konsthistoriker hr *Georg Nordensvan*, med en själsbefryndads förståelse och fina urskiljning, verkställt ett urval ur hans efterlämnade bref och dagböcker och under titeln: *Egron Lundgren, reseskildringar, anteckningar och bref* nyss utsändt detsamma på Albert Bonniers förlag. Utgifvaren, som försett det intressanta arbetet med "några inledande sidor" om Egron Lundgrens lefnadslopp och utvecklingsgång, har ur det rika materialet — med undvikande af det, som redan är tryckt i "En målares anteckningar" — särskildt sökt medtaga hvad som klarast och lifligast belyser Egrons spirituella personlighet och hans ganska brokiga och omväxlande lif. I sina bref och dagböcker ger denne dessutom en ytterst fängslande och nyansrik karaktäristik af sig själf, en okonstlad, uppriktig, alltid rättfram och pålitlig bild af, hurudan han är och huru han under årens lopp förändrar sig under inflytande af den förvandlingens lag, vi äro underkastade. Det är en rik och intressant personlighet man i Egron Lundgren lär känna, och detta nya bidrag till hans bekantskap skall säkerligen bli en af julmarknadens populäraste böcker.

Ur den rika memoarlitteraturen för året äro ytterligare att anteckna: prinsessan *Catherine Radziwills "Minnen ur mitt lif"* (Wahlström o. Widstrands förlag), en följd af lifliga societetsmålningar från flere europeiska hof, som genom sin omedelbarhet och författarinnans sällsynt väl initierade ställning till ämnet få ett särskildt intresse; samt vidare ett nytt arbete af den engelske författaren *H. Noel Williams*, hvilkens biografier öfver "Madame Récamier" och "Madame Pompadour" tidigare funnit en stor och intresserad läsekrets, och som denna gång företagit sig att porträttera *Madame Dubarry*, "Frankrikes sista drottning till vänster" (Beijers Bokförlagsaktiebolag).

Den serie små *Musikerbiografier* af *Lina Lagerbjelke* (Wahlströms o. Widstrands förlag), som för något år sedan utkom och i musikintresserade kretsar mottogos med begärlighet, har nu efterföljts af en andra del, upptagande korta lefnadsteckningar af Cherubini, Auber, Meyerbeer, Rossini, Berlioz, Chopin, Liszt, Verdi, Gounod, Saint-Saëns, Rubinstein och Tschaikowsky, samtliga försedda med goda porträtt.

Slutligen vilja vi framhålla ett vackert och förtjänstfullt genealogiskt arbete, nämligen de anteckningar ur släktpapper om *Ätten af Klint*, som verkställts af den intresserade och flitiga arkivforskarinnan fru *Adelaide Nauckhoff*, född *af Klint*, och i en synnerligen gedigen utstyrsel utgifvits i en begränsad upplaga för närmare intresserade. Att dessa "närmare" dock icke behöfva räknas inom en allt för trång krets, därför borgar den följd af fosterländskt betydande namn, som den afhandlade ätten äger att uppvisa på sin stamtafla, och som kommit H. af Trolle att i sitt "Fosterländska bildergalleri" beteckna densamma som en bland dem, "hvilkas medlemmar led efter led framstå icke blott som lysande exempel på karaktärens och hjärtats sanna adel, utan äfven därigenom, att de kring sin panna vira fosterlandsvännens, hjältens ech vetenskapsmannens lager."

J. N—g.

TEATER OCH MUSIK.

HILDA KLEFBERG. Knappast inom någon annan lifssfär åstadkomma människorna så mycket buller, ropa de så många: gif akt! för att samla uppmärksamheten kring sina personligheter och sitt arbete, som folket på andra sidan teaterridån. Det finnes bland dem rent af sådana, hvilka anse sig som centralfigurer i samhället, allt deras görande och låtande måste à tout prix omhändertagas af det allmänna intresset, skärskådas, diskuteras och lyftas högt i dagens grella ljus för att vederbörande ej skola känna sig misskända eller åsidosatta.

Men bredvid dessa märkas några fina, försynta människor af samma lifskall, som tyst, samvetsgrant och med djup konstnärlig hänförelse fylla sina plikter, spela sina roller i skuggan af storheterna och föga eller intet låta tala om sig, sedan rampljuset är släckt.

HILDA KLEFBERG.

Till denna kategori af scenartister hör fröken Hilda Klefberg, hvars gedigna konst fotad på intelligens och träget arbete, ända sedan slutet af 1860-talet prydt våra hufvudstadsscener.

Att hon nu, mycket mot sin vilja, blifvit föremål för pressomnämnanden, som ej haft recensionens form, beror af, att den älskvärda artisten nyligen fyllt 60 år. Och det är af samma anledning Idun i sitt dagsnummer meddelar hennes porträtt och med dessa rader fogar ytterligare ett erkännande af hennes förtjänstfulla artistiska arbete, som, det hoppas alla, hvilka gjort bekantskap med hennes person och konst, ännu icke på länge måtte afslutas.

Hilda Amalia Klefberg är stockholmska af födsel. Efter några elevår vid Mindre och Kungliga teatrarne, tog hon engagemang vid Södra teatern 1867 och stannade där till 1873. Från 1874—1887 var hon anställd vid Nya teatern och har från sistnämnda år varit fästad vid Dramatiska teatern. Bland hennes många roller under denna snart 40-åriga teaterverksamhet må nämnas Mamsell Bom i "Nerkingarna", Fru Tjælde i "Ett handelshus", Fru Fourchambault i "Familjen Fourchambault, Fru Barck i "Sanna kvinnor", Fru Bernick i «Samhällets pelare" m. fl.

Dramatiska teaterns artister samt vänner och gamla kamrater ägnade henne på 60 årsdagen en varm och hjärtlig hyllning, hvarvid hon fick mottaga en bland nuvarande och forna kamrater åstadkommen hedersgåfva, bestående af en större guldkollier samt en synnerligen smakfull jardinière i kristall med förgyllda silfverornament.

KUNGL. TEATERN hade i lördags anordnat ett slags solistkonsert, närmast väl för att gifva den framstående tyske violoncellvirtuosen Hugo Becker tillfälle att uppträda för hufvudstadens publik. Hr B. dokumenterade sig ock ej blott som en i tekniskt afseende fulländad virtuos, utan som en verklig konstnär med allvar och djup i sin uppfattning. Detta visade sig särskildt i Haydns konsert för violoncell och orkester, som väckte stormande bifall. Tyvärr var detta det enda violoncellnummer, hvartill k. hofkapellet bestod ackompanjemang. De båda öfriga numren beledsagades endast af piano, men gåfvo likaledes, såväl i Cuis sångbara stycke som i Ierals lifliga zigenardans, den utmärkta gästen tillfälle att visa sina bästa egenskaper. Vi hafva sällan hört ett i tonen så afrundadt och skönklingande violoncellspel, som det prof. B. här presterade.

Af det öfriga alltför plockiga och dåligt anordnade programmet förtjäna egentligen endast de rena orkesternumren att framhållas, nämligen Smetanas målande symfoniska dikt "Moldau", Foronis präktiga "Ouverture melancolique" i e-moll och Mozarts ouvertyr till "Titus". Fröken Valborg Svärdström sjöng redbart och aktningsvärdt, men just ej mozartiskt en lång aria med obligatviolin ur "Idomeneo"; här var det hr L. Zetterqvist, som afgick med segern. Signora Maria Labia föredrog några nummer. Något vidare märkligt har emellertid den unga sångerskan ej att bjuda på; höjdtonerna äro för skarpa och gälla, de lägre låta stundom tjocka och åtsnörda. Publiken var ganska talrik och mycket tillfreds, särskildt med hr Becker. Konungen, kronprinsen och hertiginnan af Dalarne bevistade konserten. *F. Hbg.*

SVENSKA TEATERN. Den italienske dramatikern Enrico Annibale Butti fäste redan genom sitt för något år sedan härstädes gifna stycke "Lucifer" den svenska publikens intresse vid sitt namn — ett af den unga italienska författarskolans mest betydande. "Lucifer" var ett kraftigt och verksamt drama om den mångenstädes inom det moderna familjelifvet så tragisk vordna konflikten mellan religiös tro samt vetenskaplig kritik och skepsis. I sitt nya stycke "Lågor i dunklet" har författaren framställt striden emellan den ungdomliga njutningslystnaden, lifsbegäret hos en blodfull och passionerad ung kvinna och det stränga religiösa allvaret i hennes prästerliga hem. Således åter ett besläktadt motiv med oförfärade grepp mot de mänskliga lidelsernas djup och en teknik, som röjer intryck från både Echegaray och Ibsen.

Utförandet på Svenska teatern var nu också ägnadt att i väsentlig mån understödja dramats verkan. Den gamle kyrkoherden Don Antonio Giusteri framställdes af hr Emil Hillberg med all hans vanliga kraft och

auktoritet, mot hvilken endast kan invändas, att den nog börjar tendera till att bli en smula för mycket af auktoritet, en smula för litet af detaljrik individualisering i de skilda uppgifterna. Som hans syster Elisabeth — den af blodets lockelser vilseledda, i lifvets skola så bittert slagna unga kvinnan — ådagalade fröken Torsell än en gång, att hennes konstnärliga allvar och ärlighet förtjäna de fordringar, som de största uppgifter kunna uppställa — oändligt vida öfver de söta värdshuspigornas och de naiva backfischarnes sfär. Af den sliskige gamle don Juan-en Pratini hade hr Bror Olsson skapat en alldeles förträfflig typ, och fru Fahlman samt hrr G. Hillberg och Klintberg vårdade sig samvetsgrant om sina mindre betydliga uppgifter.

En del longörer i de två första akterna borde lätt nog kunna bortarbetas. Emellertid hölls intresset hela tiden vid makt och stegrades efter slutakten till kraftigt bifall. *J. N—g.*

ÖSTERMALMSTEATERNS nyaste program är en äfventyrsoperett vid namn "d'Artagnan", byggd på några episoder ur Dumas d. ä. odödliga musketörroman, som vi i våra pojkår slukade mellan studietimmarne och sältaspelen. Heroiska fäktscener, rymningar genom skorstenspipor o. s. v. utgöra librettons väsentliga innehåll, hvartill den franske kompositören Louis Varney skrifvit en föga karaktäristisk, men rytmisk behaglig och melodiös musik. Något vare sig spirituellt eller roligt finnes ej i handlingen, och om det än funnes, skulle det svårligen komma till sin rätt, så slarfvigt och oskoladt som dialogen behandlas. Det mesta af replikerna gick åtminstone vid premièreföreställningen totalt förloradt i salongen.

Vokalt var utförandet betydligt bättre med hr Allum som den käcke d'Artagnan, frkn Grünberg som hustru till kardinal Richelieus spion Bonacieux, den senare en operettgubbe i den vanliga narraktiga stilen, förtjänstfullt framställd af hr Lund, hr Ralf som d'Artagnans betjänt, en ganska roande typ och i vokalt hänseende ypperlig, hr Bergström, fru Rowe m. fl.

Uppsättningen var gjord med rätt mycken omsorg, och direktör Meissner förde med van hand trupperna i elden.

Bifallet från den fulltaliga premièrepubliken var intensivt, trots att teaterns värmeledning, som hela aftonen utsände sin hetta, beredde åskådarne rent af infernaliska plågor. Och det var ingalunda första gången Östermalmsteatern undfägnade sina besökare med denna tortyr. Men vi få hoppas att det var den sista. *E. H—n.*

PRAGER-STRAKKVARTETTENS konserter föregående vecka, utgjorde glanspunkter i höstens musiklif, och man kan endast beklaga, att publiken särskildt den första aftonen lockats af ännu en konsert och af det första framförandet af "Carmen" i nyrenoverad gestalt, så att endast en handfull åhörare blef öfrig för den lilla salen i Kungsbacken. Kvartetten hade dock näppeligen kunnat önska sig ett tacksammare och mera förstående auditorium, liksom detta å sin sida måste skatta sig lyckligt öfver bekantskapen med dessa genomkultiverade musici hrr J. Herold, B. Broz, O. Vavra och M. Skvor.

Med öfverströmmande känsla, stämmornas klara individualisering, ypperlig teknisk och en frapperande instrumental klangfägring tolkades programmets samtliga verk, som utgjordes af Smetanas kvartett, "Aus meinem Leben", Beethovens g-dur-kvartett, op. 50 n:r 2 och Schuberts d-mollkvartett (Tod und Mädchen).

Smetanas opus, som af komponisten själf angifvits som en sorts musikalisk självbiografi, är fylldt af melodiska skönheter och erhåller en särskild charme af de slaviska dansrytmer och folkmelodier, som ingå i kvartettens andra och fjärde satser.

I Beethovens kvartett beundrade man den graciösa, luftiga tonarkitekturen och i Schuberts den geniala väfnaden af ysterhet och allvar, som karaktäriserade motiven.

En andra konsert gafs på fredagen å samma ställe. Den var bättre besökt, dock ej af en fulltalig publik. Programmet upptog äfven nu trenne kvartetter, nämligen Tschaikowskis i ess-moll, op. 30, hvars bizarra scherzo och gripande andante funebre väckte särskild anklang; vidare Haydns kvartett i b-dur, alltigenom anslående, mest dock adagiot, samt slutligen Dvoraks kvartett i ass-dur, op. 105, hvilken helt naturligt af de exekverande kompositörens landsmän, skulle erhålla en förstående och pietetsfull tolkning. Alla de goda egenskaper, öfver hvilka Pragerstråkkvartetten förfogar, framträdde äfven vid denna konsert i fullaste mått. Bifallet var ock synnerligen lifligt.

EN BEETHOVEN-AFTON gifves i morgon fredag i Musikaliska akademien af vår utmärkte pianist Wilhelm Stenhammar. Att härvid ingen plats kommer att stå tom, kan man taga för gifvet.

MUSIKFÖRENINGEN gifver sin första konsert för säsongen instundande tisdag med ett program, upptagande Beethovens uvertyr till »Coriolanus», solosånger, körer a capella och »I rosengården» af V. Svedbom samt Mozarts »Requiem». Flere af våra bästa artister medverka jämte k. hofkapellet under prof. Nerudas ledning.

"IDEOL"

nytt, oskadligt konserveringsmedel för saft, sylt, gelé, kompotter, marmelader, inläggningar etc.

OBS.! Bruksanvisning å hvarje paket! OBS.!

Fabrikationen af Ideol står under uppfinnarens, Professor Lagerheims kontroll.

HYLIN & C:o F. A.-B.
Stockholm.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.
VECKAN 12—18 NOV. 1905.

Söndag: Svartsoppa; stekt gås med rödkål och kastanjepuré; kronärtskockor med rördt smör; vingelé med mandelspån.

Måndag: Timbal på kalf med ärter; rabarbersoppa med skorpor.

Tisdag: Potatissoppa; kotlett af helgeflundra med citronsås.

Onsdag: Ragu på gås; mandelpudding.

Torsdag: Ärter med fläsk; plättar med sylt.

Fredag: Kåldolmar; vinsoppa med biscuits.

Lördag: Kalops med potatis; krusbärskräm med grädde.

Svartsoppa (f. 6 pers.). Kråset af 1 gås, 4 dcl. gås- eller svinblod, 4 msk. mjöl, 2 liter buljong, 1/2 liter spad, hvari kråset kokat, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1/2 tsk. ingefära, 8 stötta nejlikor, 3—4 tsk. salt, 6 msk. socker, 5 msk. god spritättika, 1 liter färska äpplen, 2 hg. katrinplommon, 2—3 msk. portvin eller madeira.

Beredning: Gåskråset (hufvud, hals, vingspetsar, fötter, hjärta och mage) skållas i kokande vatten och får ligga i kallt vatten öfver natten. Lefvern och halsskinnet tillvaratagas och användas till gåslefverkorf. Kråset påsättes i 1 liter kallt vatten tillsatt med 1 tsk. salt och får koka med tätt slutet lock under 3 tim. Äpplena skalas och skäras i klyftor, katrinplommonen sköljas väl i ljumt vatten, och frukten kokas därefter mjuk i kort spad. När köttet är mört, tages det upp och skäres i bitar samt lägges i soppskålen. Spadet silas och skummas noga. Blodet silas och vispas samt nedröres i mjölet jämte 1/2 lit. af buljongen. Den öfriga buljongen jämte spadet får koka upp och blodet tillsättes under stark vispning. Soppan får under vispning koka 10—15 min., hvarefter den kokta frukten med sitt spad ilägges, och soppan afsmakas noga med kryddorna, ättikan och vinet samt serveras.

Stekt gås (f. 12 pers.) 1 ung, gödd gås, 1 citron, 1 1/2 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 lit. färska äpplen, 1 1/2 hg. katrinplommon, 1 1/2 lit. efterbuljong eller vatten.

Sås: 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 2 msk. mjöl, köttjus, 2 msk. köttextrakt, 1 tsk. soja.

Till garnering: Persilja eller kruskål.

Beredning: Gåsen svedes öfver sprit- eller gaslåga och tvättas ren med ljumt såpvatten och mjuk borste. Den öppnas, urtages, sköljes väl med kallt vatten, torkas och gnides med citronen. Hufvudet med halsen, vingspetsar, fötter, mage, hjärta och lefver tillvaratagas och användas till svartsoppa. Istret uttages och lägges i kallt vatten tillika med det ister, som plockas af tarmarna. Gåsen peppras och saltas invändigt samt fylles med de skalade äpplena, skurna i stora klyftor, och de förvällda katrinplommonen. Den hopsys, uppsättes, och gnides utvändigt med salt samt lägges i en långpanna och insättes i varm ugn att brynas, under det den ofta öfveröses med det fett som bildas. Då gåsen är väl brynt, spädes den med den kokande vätskan, litet i sänder, och öfveröses hvar tionde minut. Till stekningen åtgår 3—4 tim. Gåsen upptages och trådarna borttagas, hvarefter den skäres och upplägges hel på serveringsfatet samt garneras med persilja och frukten, med hvilken den varit fylld.

Köttjusen silas och skummas noga. Smöret brynes och fräses med mjölet, köttjusen tillsättes, litet i sänder jämte köttextrakten och sojan och såsen får koka 10 min., hvarefter den afsmakas. Gåsen serveras med brynt potatis, rödkål, äppelmos och ättiksgurkor. Istret smältes och kokas med ett äpple och en liten lök, får stelna, saltas och användes som smör.

Gåsister användes äfven med fördel vid kokning af klenäter.

Vingelé (f. 6 pers.) 2 hg. toppsocker, 4 dcl. vatten, skal och saft af 1 citron, 20 gr. gelatin, 3 dcl. franskt vin, 3 dcl. madeira.

Beredning: Af sockret och vattnet kokas en klar, simmig lag. Därefter tillsättes genast skalet och saften af citronen jämte det sköljda och i 1 dcl. varmt vatten upplösta gelatinet, samt vinet. Blandningen omröres väl och silas genom en i hett vatten urvriden servett, uppspänd på silstol. Geléet hälles antingen i geléskål eller i en vacker bleckform, förut sköljd med kallt vatten, får stelna och garneras, om det stjälpes upp, med litet sönderhackadt gelé.

Timbal på kalf (f. 6 pers.) 5 hg. benfritt kalfkött, 175 gr. smör, 2 hela ägg, 3 dcl. tunn grädde, 2 små tsk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar, 2 dcl. tjock grädde, 1 msk. hvetemjöl.

Till garnering: 2 hg. makaroner, vatten, salt.

Till formen: 2 msk. smör (40 gr.).

Beredning: Formen smörjes mycket jämnt med kallt smör och beklädes tätt med förvälld makaroni af 1 cm. längd.

Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, skäres i skifvor och skrapas ytterst väl. Det stötes därefter i stenmortel, med trästöt, först ensamt, tills det är fint, därefter tillsättas smöret, och de hela äggen, ett i sänder, under fortsatt stötning. Den tunna grädden tillsättes litet i sänder under jämn rörning och färsen passerar genom hårsiktet. Den tjocka grädden slås till hårdt skum och tillsättes därefter litet i sänder, jämte kryddorna och hvetemjölet.

Färsen fylles i den beklädda formen, ett smörpapper klippes efter formen och smörjes med smör.

Formen öfverbindes med papperet och timbalen gräddas i vattenbad i ugn omkring 3/4 tim.

Den stjälpes upp och serveras med ärter eller brynt potatis.

Kotletter af helgeflundra med citronsås (f. 6 pers.) 1 1/2 kg. helgeflundra, 2 msk. ättika, 1/2 kkp. smörsalt, 3 lit. vatten.

Till panering: 1 ägg, 2 msk. tunn grädde, 1 kkp. fint stötta skorpor.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.).

Citronsås: 1/2 hg. smör, 3 äggulor, 5 dcl. tjock grädde, skal och saft af 1/2 citron, 1 tsk. strösocker, 2 msk. förvälld, finhackad persilja.

Till garnering: 1/2 citron, i skifvor, persilja.

Beredning: Fisken rensas och det mörka skinnet flås af. Den ingnides med ättikan och får ligga i vattnet, tillsatt med saltet, omkr. 1 tim. Den upptages, inklappas väl i en duk och skäres tvärs öfver i 2 cm. tjocka skifvor, hvilka bultas lätt och doppas i en blandning af det uppvispade ägget samt grädden och vändas i de stötta skorporna.

Smöret brynes i en tackjärnspanna, kotletterna iläggas, brynas vackert på båda sidor och få genomsteka med lock under 10 min.

Till såsen skiras smöret i en kastrull, de uppvispade äggulorna och den tjocka grädden tillsättas, hvarefter såsen får sjuda öfver elden, men ej koka. Den afsmakas med citronskalet, citronsaften, sockret och persiljan.

Fisken upplägges på varmt serveringsfat, stekpannan urvispas med litet kokande vatten och denna sås hälles öfver fisken.

Den garneras med persilja och små kokta potatisar.

Citronsåsen serveras i särskild träskål.

Ragu på gås (f. 6 pers.). Rester af gås, 20 gr. torkade murklor, vatten, salt, 2 msk. smör, 2 msk. mjöl, öfverblifven sås, buljong af gåsskrofvet, 2 hg. förvällda katrinplommon.

Till garnering: 2 lit. goda äpplen, 1 kkp. krossocker, 2 kkp. vatten.

Beredning: Köttet skäres i vackra bitar. Skrofvet sönderhugges och kokas i 1/2 lit. vatten, tillsatt med 1 tsk. salt. Murklorna sköljas väl och förvällas 1/2 tim. i lätt saltadt vatten, hvarefter de få afrinna och skäras i små tärningar. Murklorna fräsas väl i hälften af smöret. Resten af smöret fräses med mjölet och såsen. Så mycket af buljongen tillsättes, att det blir en simmig sås, som får koka 10 min. Köttet ilägges jämte de frästa murklorna och de förvällda katrinplommonen. Anrättningen får därefter endast sjuda.

Äpplena skalas, skäras i klyftor och kokas i sockerlagen, tills de äro mjuka, men ej falla sönder. Ragun upplägges på varmt serveringsfat och garneras med äppelklyftorna.

HUSMÖDRAR. Tillsen, att Ni alltid vi inköp af Hafregryn & Korngryn erhåll Hafregrynskvarnen »Sveas» i London me Guldmedalj belönade tillverkningar, för packade i säckar eller kartonger om 1/1 & 1/ kilo. Sveas Sundhetsmjöl i hel- eller halfkilopaketer rekommenderas till barn och sjuklingar och samtliga dess tillverkningar utmärka sig för sin goda smak, lättkokthet och renhet. Finnes hos alla välsorterade engrossister och detaljister i hela Skandinavien.

Hafregrynskvarnen Svea,
Ragnar L. Jeansson, KALMAR.

Tabell öfver näringsvärdet af våra förnämsta födoämnen uttryckt i öre pr kilo.
Fläsk 102, Oxkött 48, Rågbröd 54, Hvetebröd 55, Fårkött 62, Torsk 40, Mjölk 87, Korngryn 116, SVEA Hafregryn 153.

Gif barnen den bästa näring och de växa upp till friska och starka människor.
Gif vuxna den bästa näring och de förblifva friska intill sena ålderdomen.
Använd därför endast

Gyllenhammars patenterade hafregryn o. hafremjöl

som fås i hvarje välsorterad speceriaffär.

Aktiebolaget
Göteborgs Ris- & Valskvarn.

Degen behöfver ej stå att jäsa före insättningen i ugnen, när Ni bakar med Lagermans bakpulver "Tomten". Detta är deremot absolut nödvändigt vid användandet af pressjäst.

Egen tillverkning

å kr. 7.50 med fodral.

Bennström & Jansson
Paraplymagasin,
45 Regeringsgat. 45,
STOCKHOLM.

LEDIGA PLATSER

Remington
Institut för undervisning i Maskinskrifning och Stenografi. Karduansmakareg. 1, Stockholm.

Platssökande

erinras om lämpligheten af att annonsera i Skånska Aftonbladet, Malmö, som läses af de flesta familjer i städer och på landet i södra Sverige.

En lärarinneplats vid Hvetlanda Samskola att tillträdas vid instundande vårtermins början är till ansökan ledig. Önskligt vore, att sökande är kompetent att undervisa i svenska och matematik. Ansökningar torde snarast insändas till undertecknad, som tillhandahåller erforderliga upplysningar.
Fil. Kand. J. E. K. Roosvall,
Skolans föreståndare.

Lärarinnor, Värdinnor, Sällskapsd., Kontors-, Affärs-, Hushålls-, Barnfröknar erhålla platser. Norra Inack.-Byrån, Malmskilnadsgat. 27, Sthlm.

Sjuksköterskeplatsen

vid Lycksele sjukstuga är ledig att tillträda den 1 nästkommande januari. Lön 300 kr., jämte husrum, mat, vedbrand, lyse och tvätt. Ansökan, åtföljd af kompetensintyg, insändes före den 1 december till undertecknad, som lämnar önskade upplysningar.
Lycksele 14 oktober 1905.
E. F. Hellberg, Provinsialläkare.

Sjuksköterska.

En i vanlig sjukvård och desinfektion skolad sjuksköterska erhåller den 1:sta instundande januari plats å Hammerdals sockens fattiggård. Lön 375 kr. jämte fritt vivre. Ansökan, åtföljd af kompetensintyg, torde före den 1 december insändas till undertecknad, som lämnar närmare upplysningar. Hammerdal den 28 okt. 1905. F. Körner, e. Provinsialläkare.

Bildad sjuksköterska får plats att förestå en läkares hem äfvensom att biträda vid mottagningen. Uppgift om lönepretentioner, ålder m. m. till »Läkare», Iduns exp.

Enligt beslut af styrelsen för Thornska Slöjdskolan för kvinnor i Hoby af Blekinge län komma från och med ingången af nästkommande år att där anställas: En föreståndarinna, som tillika skall meddela undervisning i kvinnlig slöjd mot aflöning af 550 kr. för år; En underlärarinna i kvinnlig slöjd; aflöning 300 kronor årligen; och en underlärarinna för hushållsgöromål med skyldighet att förestå skolköket; aflöning 300 kronor årligen. Dessutom åtnjuta såväl föreståndarinnan som lärarinnorna fritt möblerade bostäder med uppvärmning och belysning samt fri kost. Ansökningar med betyg kunna insändas till Styrelsen för Thorns slöjdskola för kvinnor under nedanstående adress inom 30 dagar från denna dag.
Bräkne, Hoby den 20 Oktober 1905.
På styrelsens vägnar:
Victor Ekenman.

En pensionerad tjänsteman, änkling, söker för vintermånaderna ett anspråkslöst yngre eller medelålders fruntimmer att på egen hand sköta hushållet. Inga barn finnas. Svar med lönepretentioner och fotografi torde insändas till »X», Animskog, p. r.

Fritt vivre!

Äldre, barnkärt fruntimmer, som vill vara husmodern behjälplig önskas i bättre familj på Gotland vid sjön. Tvänne minderåriga barn finnes äfvensså jungfru. Svar emotses under adress »Fritt vivre», Iduns Exp.

En samvetsgrann och barnkär flicka från bildadt hem med vana vid enklare sömnad får plats i mindre familj. Svar jämte rek. torde insändas till seminarierektor H. Dahlgren, Johannisgatan 15, Uppsala.

På större bruksegendom

i Småland önskas en bildad flicka, skicklig i matlagning, handarbeten och alla inomhus förefallande göromål och som har god hand med tjänstefolk. Ålder ej under 25 år. Vana vid och intresse för hönsskötsel fordras. Svar jämte rekommendationer, lönevillkor och fotografi torde snarast insändas märkta: »Bästa rekommendationer» under adress: S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

Goda platser för hushålls- o. barnfröknar, sällskaps., värd. Lärarinnor att söka gen. Inack.-Byrån, Norrköping. Rikstel. 916. Brefsvar mot 2 porto.

Bättre, anspråkslös och pålitlig flicka, som vill utföra alla förekommande sysslor i liten familj erhåller plats. Rekommendationer samt fotografi sändes till »30 år», Kalmar p. r.

Bättre flicka (öfver 23 år) med godt humör samt kunnig i sömnad och inomhus förefallande göromål får plats uti fin familj nära Stockholm att sköta 3 barn 6, 4 och 3 år. Lön 180 kronor. Svar till »Fint hem», Iduns Exp.

Landthushållerska, skicklig uti finare såväl som enklare matlagning, bakning, syltning, inläggningar, slagt o. d. som förekommer uti ett större och finare hem, får plats genast å herregård nära Stockholm. Svar med afskrift af betyg. ålder och lön till »Förtroendeplats», Iduns Exp.

För en hustigt bildad, anspråkslös 24-årig flicka ur godt föräldrahem, som äger full kännedom i matlagning, bakning samt förmåga att med små medel göra hemmet trefligt, som vill med kärlek vårda och fostra 2:ne barn, finnes plats hos änkeman att förestå hans invid Sthlm belägna hem. Tjänsteflicka finnes. Lön 200. Musikalisk äger företräde. Svar med nytt foto. och rek. till »Villaägare», Iduns exp.

En bildad flicka, ej allt för ung, kunnig i enklare och finare matlagning samt sömnad önskas såsom hushållsfröken nu genast. Svar med fotografi och lönepret. till »Hushållsfröken», Sundtorp pr Ljunbyholm.

En äldre dam, bosatt i Stockholm, önskar till hjälp i husliga göromål mot fritt vivre en enkel, bildad flicka från godt hem. Platsen är så lindrig att hon på samma gång kan hafva tillfälle till studier af något slag. Svar till »Gammal dam», Iduns Exp.

Frisk, huslig flicka sökes som hushållerska. Svar med pretentioner, referenser och ålder till »Ungkarlshem», p. r. Sundsvall.

Barnfröken

pålitlig och ordentlig önskas genast för 5 barn om 8—12 år. Kompetens i läxläsning erfordras samt kunnighet i sömnad. (Barnjungfru finnes). Svar jämte fotografi och rekommendationer till »250». poste restante, Borås.

PLATSSÖKANDE

Van Kindergarten-lärarinna

önskar sysselsätta barn i Stockholmsfamilj några timmar dagligen. Genomgått två kurser vid Nääs och vistats ett halft år i London. Svar till »21-åring» under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Lärarinneplats vid skola eller i familj önskas af undervisningsvan lärarinna. Svar till »Lärarinna», Iduns exp.

I matlagning, bakning, sömnad, kunnig, bildad flicka söker plats. Ordningsvan, villig, enkel, sparsam, plikttrogen. Svar »Duglig, Arbetsam» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Sthlm.

En ung, bättre flicka önskar plats i familj att deltaga i alla inomhus förekommande göromål, är skicklig i handarbeten samt villig att deltaga i skrifgöromål, om så fordras. Svar till »21 år», Iduns exp

Ung, anspråkslös flicka af god familj önskar plats som biträde i hushåll. Liten lön begäres men att blifva ansedd som medlem af familjen. Svar till »19 år», Gumælii Annonsbyrå, Göteborg.

Bildad flicka, ordningsälskande och sparsam, kompetent att förestå bättre hem söker härmed plats som värdinna eller som hushållsfröken hälst i Stockholm eller dess närhet. Utmärkta rekommendationer. Svar till »Trefligt sällskap», Iduns exp.

En 22-årig flicka, från godt hem önskar erhålla plats i finare familj att vara frun behjälplig, är kunnig i sömnad, något musikalisk, vill anses som medlem af familjen. Lönepretentioner 15 kronor i månaden och fri resa. Svar märkt »L», Kumla, p. r.

Kompetent barnsköterska som genomgått kurs i späda barns vård önskar plats hälst som tillfällig, gärna till landet. Icke så höga pretentioner. Deltager gärna i sömnad. Svar emotses tacksamt till »26 år», Iduns exp. eller till Ö. 14 10 mellan 6 och 8 på kvällen.

Värdinneplats önskas af yngre, bildad, barnkär dam med flerårig vana och skicklig i ett bättre hems ledning Bästa ref. Svar »Lugnt och godt 68», Iduns exp.

Husföreståndarinna,

praktisk och mycket duglig i matlagning önskar plats nu genast. Goda rek. Svar till »Godt hemlif», Iduns exp.

Ung flicka af god familj önskar plats i hem för att vara husmodern behjälplig. Kunnig i matlagning och öfriga hushållsgöromål. Någon lön önskvärd. Svar till »19 år», Wickleby.

En medelålders, bildad dam önskar anställning som husföreståndarinna eller som sällskap och hjälp att kärleksfullt vårda äldre dam eller herre. Svar emotses tacksamt inom 8 dagar till »43», Ljungby köping p. r.

Enkel, allvarlig, hushållsvan flicka önskar genast plats att förestå hushåll för en person, dam eller herre. Tacksamt svar till »Arbetsam», p. r. Örnsköldsvik

Husföreståndarinneplats sökes nu eller på nyåret af huslig, bildad flicka af god familj, fullt hemmastadd i ett bättre hems skötande. Fina rek. Svar till »G. R.», Gefle p. r.

En 25 års flicka från godt hem önskar plats nu genast. Kunnig i husliga göromål, matlagning, bakning, handarbeten. Barnkär. Svar till »Villig», Alingsås p. r.

En flicka, kunnig i matlagning, önskar plats nu genast i bättre familj, hälst å herregård. Svar märkt »A. N.», Mariestad p. r.

Kvinnlig gymnastikdirektör önskar plats i familj under november och december. Svar till »E. 1905», Iduns exp. Stockholm.

Bildad, huslig flicka, kunnig i matl., bakning, sömnad, handarb. söker plats. Ordentlig, flitig. Svar »Gladlynt», Iduns exp. f. v. b.

I Stockholm önskar ung bildad finska plats som hjälp och sällskap i verkligt bildad familj. Är musikalisk, barnkär, ordningsälskande samt intresserad af arbeten inom hemmet. Svar emotses tacksamt under adr. »S. M. G.» p. r. Björneborg, Finland.

Ung flicka önskar plats i präst- eller herrgård på landet för deltagande i hushållsgöromål. Svar till »23 år», Annonsb. Ö. Larmgat. 1, G teborg.

En ung flicka, kunnig i matlagning och finare handarbeten, önskar plats i bättre familj att gå frun tillhanda. Någon lön önskas. Svar till »Bättre flicka», Iduns exp., Stockholm.

Barnsköterska

önskar plats. Goda rekommendationer. Svar till »G», Djursholm p. r. Rikstel. 71.

Bildad, ung flicka önskar gå tillhanda i enkelt, godt hem, hälst på landet där hjärtegod och sparsam husmoder finnes. Hemma i handarbete. På lön fästes ej afseende, endast fritt vivre, och att anses som medlem af familjen. Svar emotses inom 14 dagar till »Familjemedlem», Iduns exp. f. v. b.

En flicka af god familj — 25 år — önskar plats som guvernant i stad eller på landet. Är kunnig i franska, tyska, engelska och latin, musik och handarbete. Svar till »H. S.», Södra Tidningskontoret, Stockholm 4.

Ung, bildad flicka önskar plats, hälst på landet, såsom sällskap och hjälp åt äldre dam eller att läsa med nybörjare. Genomgått åttaklassigt läroverk och förut innehaft plats som guvernant. Lön enl. öfverenskommelse. Svar motses tacksamt till »R. J.», Iduns exp.

Ung, anspråkslös flicka

önskar plats i god familj att vara husmoder behjälplig med förekom. göromål (äfven skrifgöromål). Svar till »Familjemedlem», Kontoret Svea, Norrköping.

Musikalisk, huslig flicka önskar plats i Stockholm nu eller efter jul som värdinna eller i familj, eller och som skrifbitr. på kontor eller i affär. Svar till »s. r.», Iduns exp.

19-årig flicka af god familj och uppfostran, musikalisk, önskar plats mot fritt vivre att gå frun tillhanda. Kan också undervisa mindre barn då lön fordras. Svar märkt »A. P.», Stehag p. r.

Anspråkslös, hushållsvan flicka önskar plats i familj. Svar till »Gunborg», Sala p. r.

30-årig man önskar nu genast — hälst vid bruk eller herrgård — vivre och logis mot utförande af hvad slags arbete som hälst och om så erfordras, äfven mot någon kontant ersättning. Vacker handstil. Gammal landtbrukare. Svar till »Landtluft», Västerås poste restante.

English Home life— London West.

An English lady of position — certificated Professor — has vacancy for one or two young ladies or gentlemen. Bright home life. Excellent instruction in English. Moderate terms. References permitted to: Fru Vivi v. Horn, Görarp, Gantofta. Fröken Eva Fröberg Sjösa, Nyköping. Grossh. Herm Meeths Stockholm.

Uti godt hem i Småland emottages 2 à 3 unga damer, som önska lära hushåll, väfnad m. m. Grundlig undervisning och god omvårdnad lämnas. Svar till »Hem», Iduns exp.

Inackordering erbjudes i tyst och stilla, vackert belägen herrgård, 1 mil från stad. Moderat pris. Svar till »Landet», Strengnäs.

Medelåld. nervöst ej sjukl. fruntimmer önsk. inack. i vänl. fam. mot 400 kr. årl. Sv. till »A. M.» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

För 2-ne unga flickor af fin familj önskas passande inackordering i Stockholm, hälst i familj där ungdom finnes till slutet af januari. Svar med utförliga upplysningar märkt »Passande», torde insändas under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

En trefl. ingeniörs, konstnärs- eller läkarefamilj, boende i Sthlms omedelb. närhet, önkar en 19-års, glad o. frisk skånska till nyåret, blifva medlem. Är från hemmet van att delt. i alla husl. sysslor och är synnerl. barnkär. Har efter genomgångna 8 kl. vid element.-läroverk, fått 4 term. undervisn. i ritn. o. måln. vid tekn. skola samt genomg. en sjukvårdskurs vid sjukhus. Litterärt o. språkl. intresserad, hemma i skrifgöromål, enklare ritn. o. dyl. Vill framför allt göra god nytta för sig och sprida trefnad i hemmet samt under en husmors ledning vidare utbildas i det husliga. Kan om så önskas betala ngt. Svar i och för vid. korrespondens emotses tacksamt af »Daisy», Iduns exp.

Bonn am Rhein.

Haus Angela. Töchter — Pensionat 1:sten Ranges. Erste Referenzen in Schweden durch die Geschäftsstelle, desgleichen sowie Prospekt durch die Vorsteherin **Fräulein Böenninghaus.**

Bröstsjuka.

Å Tolarps Pensionat i det friska, härliga Småland, 1 mil från Tenhults station, mottages lindrigt sjuka till inackordering. Vidare meddelar fröken W. Rosenqvist, Tolarp pr Tenhult.

Arvid,

en rar och snäll liten gosse på 1 månad, frågar om någon barnlös, välbärgad familj vill taga honom som egen. Svar till »Arvid», Iduns exp.

En synnerligen lämplig namnsdags- eller födelsedagspresent är en originallåda eller flaska äkta Farina Eau de Cologne. Nästan hälften inbesparas, om den köpes direkt å Kölnerlagret, 24 Smålandsgatan, Stockholm (öppet 9—6,30). Holländsk cacao, tvål och parfymer till partipriser. Begär priskurant.

Enhvar kan spela
efter ½ timmas öfning.
150 st eleganta 5- och 6-accords Guitarrzittror af finaste amerikanska fabrikat. Försändes välstämda med 10 st. svenska noter, skola, stämpipa, stämnyckel och spelring, förpackade i fin låda, mot efterkraf 10 kr. för 6 acc., 9 kr. för 5 acc. Zittrorna har förut kostat 20—25 kr. Lagret måste slutsäljas, passa på i tid. Zittran återtages om den ej blir till belåtenhet. E. Hallenquists Musikhandel, Malmö.

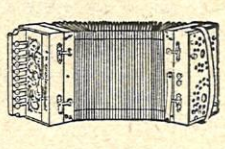

"PHILOCOROS", äkta Magdeburger, elegant o. solidt Salongs- o. Dansmusikdragspel. 15.50 fraktfritt med skola. Fioler, special-, utmärkta amatörinstr. Fraktfritt Illust. prisk. gratis från P. W. Karströms Musikhandel, Mariestad.

Elektriska åderbråcksband från Jéan Thonérfelth, Burseryd, kunna på kort tid läka de svåraste åderbråck. Äro behagliga att bära. Hindra ej blodomloppet. Kunna med fördel äfven begagnas mot nagelbråck för barn och äldre. Pris per st. 5 kr., tagas 2 st på en gång så lämnas de fraktfritt.

Hvarje häfte af
"Moster Emmas väfbok"
kostar 1 krona 35 öre. Första häftet mattor. Andra häft. klädningstyger och gardiner. Tredje häft. mattor och gardiner af många slag. Erh. mot postförskott från Fru Andersson, Kneippbaden.

Makalös affär gör den, som blifver agent för **John Fröberg, Finspong,** och ***insänder 60 öre,*** ty då erhållas följande lättsålda artiklar ***franko: 20 Klädstrecksklämmare, 1 Pennetui, 1 mindre Rättfälla*** och ***1 Kägelspel*** (leksak) samt för återförsäljare oumbärliga illustr. prisk. gratis.

NYTT! Hos **Dahlströms Musik- & Industrimagasin,** Vasagatan 50, Stockholm, erhålles:

Barnaglädje, 15 visor för barn med *piano-* eller *orgel*-ackompanjemang af **Gustaf Hägg.** Pris 1 kr. 50 öre.
Dessa sånger, som komponisten tillägn. sina små döttrar och som torde tilln. *de förtroffligaste* i sitt slag, ha väckt så stort intresse, att de *på begäran* utgifvits. Barn sjunga med för jusning de nämna sångerna om t. ex. Liten pilt, Liten Elsa, Gubben och gumman, Julvisa, Förtröstan, Aftonbön.

Andra häftet af:
Svenska Folkvisor med text, bearbetade och satta för *piano* af **Gustaf Hägg.** Pris 2 kr.
Detta häfte innehåller 35 *folkvisor* och *sånglekar,* som *förr icke kläddts i en dem värdig* och *lättspelt,* harmonisk skrud. Första häftet, som innehåller 40 *folkvisor* till pris af *2 kr. 50 öre,* har på kortare tid än ett år tryckts i *tre* upplagor.

Tre lyriska stycken (Nocturne-Humoresk-Ballade) för *piano* af **V. Patrik Vretblad.** Pris 1 kr. 50 öre.

50 Fosterländska sånger o. folkvisor med text, satta för *orgelharmonium* af **V. Patrik Vretblad,** *tredje uppl.* Pris 2 kr. 50 öre.

Hyllning till Sverige, sång för *piano, orgel* eller *blandad kör* af **Helge Sandberg,** ord af **Henrik Wranér.** Pris 50 öre.

20 Marscher och feststycken m. m. för *orgelh.* af **Biehl, Dienel, Merkel** m. fl. *Andra uppl.* Pris 2 kr. 50 öre.

14 Favoritstycken för orgelharmonium af **Bach, Beethoven, Händel, Rubinstein** m. fl. *Tredje uppl.* Pris 2 kr. 50 öre.

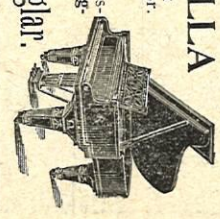

NOTHYLLA med fack 80 cm h. o. 50 cm. br. 15 kr.
Nutidens bästa, prisbilliga och med högsta pris belönta
Pianinon, Orglar, Flyglar.